

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

[ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ — ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΑ — ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ]

ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΠΙΤΗΔΕΥΜΑΤΩΝ

Ἡ ἀνάπτυξις καὶ ἡ ἐπιβολὴ τῶν ἐπιτηδευματικῶν φόρων ἐγένετο ἀπανταχοῦ κοινὸν θέμα ἐξετάσεως τῶν φορολογουμένων. Πολλοὶ τῶν ἐν Ἑρμοπόλει ἐπιτηδευματιῶν ἀπετάθησαν ἐσχάτως πρὸς τὸν κ. Οἰκονόμον, ὅστις ἀπήνητησεν αὐτοῖς ὡς ἐξῆς :

Πρὸς τοὺς ἐπιτηδευματίας φορολογουμένους τῆς Ἑρμοπόλεως.

Ἐν τιμοῖς Κύριοι,

Τὸ θέμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἠθελήσατε τὴν γνώμην μου, δύναται νὰ μελετηθῇ ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις. Προηγείται ὁ νομικὸς χαρακτήρ τῆς ἐπιτροπῆς, ἥτις, ὡς λέγετε, σὰς ἠδίκησεν ἐν τῇ ἐπιβολῇ τοῦ ἐπιτηδευματικοῦ φόρου. Ἀνήκει αὕτη εἰς τὴν σφαῖραν τῆς διοικητικῆς ἢ τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας; Οἱ ὑπ' αὐτῆς ἀδικηθέντες ἔχουσι δικαίωμα ἀποζημιώσεως; Κατὰ τίνος οὔτοι πρέπει νὰ ἀπευθυνθῶσιν;

Α'.—Ἡ ἐπὶ τῶν ἐπιτηδευματικῶν φόρων ἐπιτροπὴ ὀργανίσθη διὰ τῶν νόμων ΣΙς' τῆς 16 ἀπριλίου 1867 καὶ ΧΚΗ' τῆς 27 ἰουνίου 1877, κατὰ τὸν τελευταῖον τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ νομάρχου, τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν καὶ τοῦ προέδρου τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, συμπαραισταμένων ἀφ' ἑνὸς μὲν τῶν δύο πλειοψηφησάντων καὶ ἐν τῇ πόλει κατοικούντων δημοτικῶν συμβούλων, οἵτινες συμπράττουσιν ἄνευ ψήφου καὶ ἀναπληροῦσι τὸν τυχόν ἐκ τῶν ἀνωτέρω κωλυόμενον, ἀφ' ἑτέρου δὲ τοῦ οἰκονομικοῦ ἐφόρου, ὅστις ἔχει τὴν εἰσήγησιν. Ὁ σκοπὸς τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης περιέχει τὸν κύριον χαρακτήρα της, διότι κατὰ τὸ ἀρθρον 5 τοῦ ΧΚΗ' νόμου δικάζει αὕτη «τὰς κατὰ τοῦ φορολογικοῦ καταλόγου τῶν ἐπιτηδευματιῶν ἐνστάσεις», αἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὴν χορείαν τῶν διοικητικῶν διαφορῶν. Ρητῶς τὸ 5' ψήφισμα τῆς Α' ἐν Ἀθήναις Ἐθνοσυνε-

λεύσεως, κατόπιν του άρθρου 1 εδ. 1 και 2 του από 7 Μαΐου 1837 νόμου, χαρακτηρίζει τοιουτοτρόπως τὰς ἐνστάσεις ταύτας, ἀναγράφον τὴν ἀρχὴν, ὅτι «ὡς διοικητικαὶ θεωροῦνται αἱ περὶ φόρου τῶν οἰκοδομῶν καὶ ἐπιτηδευμάτων διαφοραί.» Ἡ ἐν λόγῳ λοιπὸν ἐπιτροπὴ ἀνήκει εἰς τὴν ἐννοίαν τοῦ διοικητικοῦ δικαστηρίου, ὡς δὲ παρατηρεῖ ὁ Dufour ἐν ἀριθ. 2245 τοῦ περὶ ἐφηρμοσμένου διοικητικοῦ δικαίου συγγραμμάτος του, «ἡ διοικητικὴ δικαιοσύνη συνταυτίζεται μετὰ τῆς διοικήσεως· δύναται ὁ βασιλεὺς, οἱ ὑπουργοὶ καὶ οἱ ἐπιτροποὶ αὐτοῦ νὰ ἐνεργῶσι διὰ τοῦ μέσου τῶν ἀποφάσεων ἢ διὰ τοῦ μέσου τῶν διαταγῶν, τῶν ἀπαγορεύσεων ἢ τῶν ἐκτιμήσεων, εὐθύς ὡς τὰ μέτρα ταῦτα ἐκτελοῦνται ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς διοικητικῆς ἐξουσίας, δὲν πρόκειται εἰμὴ περὶ διοικήσεως καὶ κυβερνήσεως.»

Ἐν γένει ὁ διοικητικὸς χαρακτηρ τῆς ἐπὶ τῶν ἐπιτηδευματικῶν φόρων ἐπιτροπῆς εἶναι ἀνεπίδεκτος ἀμφισβητήσεως. Καὶ ἡ ἄλλειψις δημοσίων κατ' αὐτὴν συνεδριάσεων, ἐναντίον τῆς ἐπὶ τῶν τακτικῶν δικαστηρίων θεμελιώδους προνοίας τῶν άρθρων 92 καὶ 93 τοῦ συντάγματος, καὶ ὁ προσδιορισμὸς τῆς ἀμοιβῆς τῶν μελῶν τῆς ἐν τῷ κλάδῳ τοῦ ὑπουργείου τῶν οἰκονομικῶν σταθερῶς πρὸς τὸ πόρισμα τοῦτο ἄγουσιν. Ἐκ τοῦ ὅτι μέλη τινὰ τῆς ἐπιτροπῆς ἀνήκουσιν εἰς τὴν δικαστικὴν καὶ δημοτικὴν ἐξουσίαν δὲν ἔπεται, ὅτι ὁ ὀργανισμὸς τῆς δύναται εἰς ταύτας νὰ ἀποδοθῇ. Ὅταν ὁ νομάρχης ἔλκῃ πρὸς ἑαυτόν, ὁ πρόεδρος τῶν πρωτοδικῶν, ὁ δημοτικὸς σύμβουλος, ὁ οἰκονομικὸς ἔφορος ἐπίσης, ἐρχεται ἡ ἐνιαία αὐτοτέλεια τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης, ἵνα ἐξηγήσῃ τὸν ἐξόχως δημοσιονομικὸν σκοπὸν τῆς. Τὸ κράτος δύναται καὶ ἐκ δικαστῶν καὶ ἐκ δημοτικῶν ἀξιοματικῶν νὰ κατασκευάζῃ τὰς λεπτομερείας τοῦ διοικητικοῦ μηχανισμοῦ του. Οὔτε τῶν μὲν οὔτε τῶν δὲ ἡ παρουσία μεταβάλλει τὰ πράγματα. Μᾶλλον αὐτοί, εἰσαγόμενοι ἐν τῷ κύκλῳ τῶν καθηκόντων τῆς ἐπιτροπῆς, περιβάλλονται τὸν διοικητικὸν μανδύαν τῆς. Κατ' ἀκρίβειαν ὁ νόμος παρέχει τὴν ἐντολὴν τῆς ἐπικρατείας εἰς τοὺς προέδρους τῶν πρωτοδικῶν καὶ

τῶν δημοτικῶν συμβούλων, ἵνα μετὰ τοῦ νομάρχου καὶ τοῦ ἐφόρου ἐνεργῶσι τὴν διοικητικὴν ἐργασίαν τῆς λύσεως τῶν περὶ τοὺς ἐπιτηδευματικὸς φόρους διοικητικῶν διαφορῶν. Οὔτε ἡ δικαστικὴ ἐξουσία ἐνδιαφέρεται, οὔτε ὁ δῆμος εὐθύνεται διὰ τὴν ἐντολὴν ταύτην τῆς ἐπικρατείας (Daloz responsabilité 667-669).

Β'. — Ἰνα ὑποθέσῃ τις, ὅτι τὰ ὄργανα τῆς πολιτείας δὲν δύνανται νὰ ἀδικήσωσι τινὰ, πρέπει νὰ ἔχῃ ὑπερβολικὴν ἰδέαν περὶ τοῦ ἀνθρωπίνου ἀλανθάστου. Ὅπου ἀδικημα ἔκει καὶ ἡ ἰδέα τῆς ἀνορθώσεως τοῦ προσβληθέντος δικαίου δὲν δύναται ἐν καλῶς ὀργανισμένῃ κοινωνίᾳ νὰ λείψῃ. Ἐὰν κρίνωμεν ἐν τῆς ἀγωγῆς κακοδικίου, τὴν ὁποίαν τὰ ἄρθρα 56 καὶ 58 τῆς πολιτικῆς δικονομίας ἐπιτρέπουσι κατὰ τῶν μελῶν τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας, οἱ ἀδικηθέντες ἔχουσι δικαίωμα ἀποζημιώσεως κατὰ τούτων, ὅταν ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν ἐργῶν τῶν «ἐνεκα ὀποιαισδήποτε δολιότητος ἢ ἀπάτης, ἐνεκα ἀσυγγνώστου ἀμελείας ἢ παραδρομῆς» ἐγένοντο ὑπαιτία ζημίας. Τίνος ἔνεκα νὰ μὴ ἐφαρμοσθῇ ἡ ἀρχὴ αὕτη καὶ κατὰ τῶν μελῶν τῆς διοικητικῆς ἐξουσίας; Μήπως ἡ ἔνοχος ἀδικία τοῦ δικαστοῦ διαφέρει τῆς ἐνόχου ἀδικίας τοῦ διοικητοῦ; Ὅταν ὁ νόμος φορολογῇ διὰ δραχμῶν 50 καὶ ὁ διοικητὴς ἐκ δόλου ἢ ἀσυγγνώστου ἀμελείας ἀναβιβάζῃ τὸν φόρον τοῦτον εἰς τὸ διπλάσιον, ὑπάρχει τόσον φανερὰ ἢ προσβολὴ τῶν κεκτημένων δικιωμάτων τῶν φορολογουμένων, ὅσον μαρτυρεῖ ἡ περιουσία τὴν ὁποίαν ἡ ἀδικοπραγία παρ' αὐτῶν ἀφαιρεῖ. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὑπάρχει ἀδιστακτικὸς ζημιά, πῶς νὰ μὴ ἐπιτραπῇ ἐπανόρθωσις; Τοιουτοτρόπως λέγει ὁ Daloz (Prise à partie 43) «ἐκ τοῦ ὅτι ὁ νομοθέτης δὲν ἐξέτεινε τὴν ἀγωγὴν κακοδικίου καὶ κατὰ τῶν διοικητικῶν δικαστηρίων δὲν ἔπεται, ὅτι ταῦτα εἶναι ἀνεύθυνα καὶ ὅτι ὁ ἀδικηθεὶς δὲν δύναται νὰ ἐπιτύχῃ κατ' αὐτῶν δι' οὐδεμιᾶς ὁδοῦ ἀποζημιώσιν ἐνεκα τῶν ζημιῶν, τὰς ὁποίας ἐξ ὑπαιτιότητος τῶν ὑπέστη· αἱ δόλια καὶ καταχρηστικαὶ πράξεις, τῶν ὁποίων οἱ διοικητικοὶ δικασταὶ ἤθελον γίνεαι ἔνοχοι, ἐν τῇ ἐξασκήσει τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν, δύνανται νὰ

καταδιωχθῶσιν ὑπὸ τοὺς συνήθεις τύποις, εἴτε διὰ τῆς πολιτικῆς ἀγωγῆς τῆς ἀποζημιώσεως, εἴτε ποινικῶς ἐὰν αἱ πράξεις αὐταὶ ἀποτελῶσι κακούργημα ἢ πλημμέλημα.»

Μεταξὺ τῶν διαφόρων ἀξιωματικῶν τῆς ἐπικρατείας εἰς μόνος εἶναι ἀνεύθυνος, ὁ βασιλεὺς. Δύναται οὗτος νὰ πράττῃ κακούργηματα ἐπὶ κακούργημάτων, ἢ συνταγματικῆ λογικῆ εὖρε τὸ μυστήριον τῆς ἐξαγνίσεως ὅλων. Εἰς μόνον αὐτὸν τὸ ἀκαταλόγιστον ἀποβαίνει ἀρετὴ ὑπερτάτη. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ λοιπὰ ὄργανα τῆς πολιτείας, ὑπέχουσι ταῦτα τὸ βᾶρος τῆς εὐθύνης τοῦ ἀνθρωπισμοῦ των. Ἡ ἀρχὴ αὕτη εἶναι θεμελιώδης. Ἐν ὀνόματι αὐτῆς δύνανται οἱ διοικητικοὶ ὑπάλληλοι νὰ κἀταδιωχθῶσιν ἐπὶ ἀποζημιώσει ἐνώπιον τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων καὶ ἐπὶ ποινῇ ἐνώπιον τῶν ποινικῶν δικαστηρίων, χωρὶς νὰ ἐμποδίξῃ τὴν ἐνέργειαν τῆς πολιτικῆς καὶ ποινικῆς δικαιοσύνης ἢ ἑτέρα ἀρχὴ τῆς μὴ ἐπεμβασεως τῶν τακτικῶν δικαστηρίων εἰς ἀντικείμενα διοικητικά. Ἐπὶ τῆς πολιτικῆς ἀγωγῆς περὶ ἀποζημιώσεως καὶ ἐπὶ τῆς ποινικῆς ἀγωγῆς περὶ τιμωρίας ἀποφασίζει τὸ τακτικὸν δικαστήριον οὐχὶ περὶ τῆς διοικητικῆς διαφορᾶς, αἱ κατὰ τὴν ὁποίαν διοικητικαὶ ἀποφάσεις μένουσι κύριαι καὶ ἀπρόσβλητοι, ἀλλὰ περὶ τῶν νομικῶν καὶ πραγματικῶν βάσεων τῆς ἀποζημιώσεως καὶ τῆς τιμωρίας, τῶν ὁποίων αἱ προϋποθέσεις, δόλοι καὶ ἀσύγγνωστος ἀμέλεια, ἀνήκουσιν εἰς τὴν τακτικὴν δικαιοσύνην, οὐδὲ δύνανται νὰ ματαιωθῶσιν ὑπὸ πράξεώς τινος διοικητικῆς.

Γ'.—Ὑπολείπεται εἰς ἐξέτασιν, ἂν, ὡς ἐπὶ τῶν μελῶν τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας κατὰ μόνων αὐτῶν ἐπιτρέπεται ἡ ἀγωγή κακοδικίου, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν μελῶν τῆς διοικητικῆς ἐξουσίας κατὰ μόνων αὐτῶν ἀρμοζὴ ἢ περὶ ἀποζημιώσεως ἀγωγή. Τοιαύτη ἐξομοίωσις δὲν εἶναι δυνατὴ, διότι ἐπὶ μὲν τῶν δικαστικῶν βάσις εἶναι ἡ ἀνεξαρτησία, ἐπὶ δὲ τῶν διοικητικῶν βάσις εἶναι ἡ ἐξάρτησις, ἥτις, ὑπάρχουσι περιστάσεις, καθ' ἃς δύναται νὰ ἀπολήξῃ καὶ εἰς ἐντελῆ τοῦ ὑπακούσαντος εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ ἀνωτέρου τοῦ ἀπαλλαγῆν. Ἴνα ἐνεργήσῃ τὴν ζημίαν ὁ δικαστικός, εὖρε τὸ ἐλαττή-

ριον ἐν τῇ συνειδήσει του. Ἴνα τὴν ἐνεργήσῃ ὁ διοικητικός, δὲν εὖρε τὸ ἐλαττήριον ἐν μόνῃ τῇ συνειδήσει του, διότι τὸ ἦντλησε καὶ ἐν τῇ ἱεραρχίᾳ, ἢ ὁποία τὸν ὀδηγεῖ. Οὕτω προκύπτει εἰς τὸ μέσον ἡ νομικὴ θεωρία τοῦ προστήσαντος (Πανδεκτῶν 5 ἐδ. ἡ—ί 14, 3), κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ διορίζων ἐν τινι ἐπιχειρήσει εὐθύνεται διὰ τὰ ἐν τῷ κύκλῳ αὐτῆς παρπατώματα τῶν διοριζομένων ὑπ' αὐτοῦ. Κατ' ἀκολουθίαν ἐπὶ τοῦ προκειμένου, τὸ κράτος ὀφείλει ἀποζημιῶσιν διὰ τὰς ἀποδιδόμενας εἰς τὴν ἐπὶ τῶν ἐπιτηδευματικῶν φόρων ἐπιτροπὴν ἀδικοπραγίας ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν καθηκόντων τῆς. Ἐν γένει ἐπὶ τῆς διοικήσεως ὅλα ὑποτίθενται ἀναχωροῦντα ἐκ τοῦ κέντρου καὶ εἰς αὐτὸ πάλιν ἐκ τῶν ἄκρων ἐπιστρέφοντα. Τοιαύτη ἡ νομικὴ ἔννοια τῆς κυβερνητικῆς ἀρχῆς, ἐκ τῆς ὁποίας λογιζονται ἀπορρέουσαι αἱ πράξεις τῶν διοικητικῶν ὀργάνων (Windsheid Πανδ. 6' 274).

Δ'.—Τὸ συμπέρασμα μου εἶναι, ὅτι οἱ ἐκ τῶν ἀδικοπραγιῶν τῆς ἐπὶ τῶν ἐπιτηδευματικῶν φόρων ἐπιτροπῆς ζημιωθέντες ἔχουσι, λόγῳ δόλου ἢ ἀσυγγνώστου ἀμελείας τῶν μελῶν τῆς, ἀγωγή ἀποζημιώσεως, τὴν ὁποίαν δύνανται νὰ ἀπευθύνωσι κατὰ τοῦ δημοσίου, τόσῳ μᾶλλον ὅσῳ ὠφελούμενον τοῦτο ἐκ τῆς ἀδικίας τῶν ὀργάνων του, δὲν δύναται νὰ μὴ ἔχῃ καὶ τὴν ἐπὶ τῷ ἀποτελέσματι εὐθύνην. Ἴπολείπεται ἐν τούτοις ἡ κρίσις τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας. Ἐὰν αὕτη πτοηθῇ ὑπὸ τοῦ ὄγκου τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, ὅστις ἀπὸ παντοίων μηχανῶν, ἡμέρα τῇ ἡμέρα, ἐπικαθίηται βαρύτερος ἐπὶ τοῦ ἀυχένος τῆς πολιτείας, οὐδεμία ἀμφισβολία ὅτι θέλετε ματαιοπονήσει κρούοντες τὴν θύραν τῆς Θεμίδος. Ἐὰν ἀπ' ἐναντίας ἡ δικαστικὴ ἐξουσία φρονηματισθῇ, πρέπει νὰ ἔχητε τὴν βεβαιότητα ὅτι, ἀγωνιζόμενοι περὶ τῶν ἰδίων, καὶ πρὸς τὰ κοινὰ σημαντικὴν χορηγεῖτε ἐκδούλευσιν.

Διότι δὲν δύναμαι νὰ κλείσω τὴν παρούσαν, χωρὶς ἡ ψυχὴ μου νὰ ἐπικοινωνήσῃ μετὰ τῶν ὑμετέρων ἐπὶ δεινοτάτου ἀπορήματος εὐρυτέρας θεωρίας. Δὲν εἶναι ὁ πολὺς ζῆλος τῶν ὀργάνων, ὅστις εἰς πᾶν εἶδος διοικήσεως δὲν ἔλειψεν εἰς χρήσιν καὶ κατάχρησιν. Ἄλλ' εἶναι ὁ δρόμος τῆς πολιτείας, ὁ

ὁποῖος περιήγαγε τὸ ἔθνος ὡς ποιμίον εἰς τὴν χυδαιοτέραν τῶν ἐκμεταλλεύσεων. Λέγετε, ὅτι τοὺς μὲν ἐξ ὑμῶν ἡ ἐπιτροπὴ φορολογεῖ διὰ δρ. 540, τοὺς δὲ διὰ δρ. 594, τοὺς δὲ διὰ δρ. 720 κλπ. Τοιαῦτα ἐν τῇ ὑμετέρᾳ νήσῳ ἐπιτηδευματικῶν φόρων ποσὰ εἶναι καταπληκτικά. Ἔχω ὑπ' ὄψιν τὴν κίνησιν τῶν ἐπιτηδευματικῶν φόρων τῆς Γαλλίας ἐν ἔτει 1886. Κατὰ μέσον ὄρον ἐν αὐτῇ ἕκαστος τῶν 1,402, 408 συνήθων ἐμπόρων τῆς ἐπλήρωσεν ἐνιαύσιον ἐπιτηδευματικὸν φόρον φρ. 36.38, ἕκαστος τῶν 50, 871 ἐλευθεριοεπιτηδευματικῶν τῆς φρ. 55.54, ἕκαστος τῶν 194,659 βιομηχάνων τῆς φρ. 87.37 καὶ ἕκαστος τῶν 16,570 μεγαλεμπόρων τῆς φρ. 434.70, — ὁποῖου εἶδους μεγαλέμποροι εἴσθε ὑμεῖς, ἐν τῇ ἀπὸ παντοίων ἀνέμων δοκιμαζομένη πόλει σας, ἵνα ὑποχρεοῦσθε εἰς πληρωμὴν 500 καὶ 700; Ἐξ ὧν ἀντιλαμβάνομαι, ὑποθέτω ὅτι ἀνήκετε μᾶλλον εἰς τὴν τάξιν τῶν συνήθων ἐμπόρων καὶ ὅτι, ὑποχρεοῦμενοι ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς νὰ πληρώσητε τὸ εἰκοσαπλάσιον τῶν ἐν Γαλλίᾳ συναδέλφων σας, ἐξελέγητε ὑπὸ τῆς Μοίρας εἰς παραδειγματισμὸν τῶν περαιτέρω βουλῶν τῆς Βιβλίου κλειστόν, ἐν τῷ ὁποίῳ μόνοι οἱ ἀχθοφόροι τῆς Ρώμης δύνανται νὰ συγκριθῶσι πρὸς τὴν φορολογικὴν δόξαν σας, διότι ἐκεῖνοι ἐπλήρωνον εἰς τὸν αὐτοκράτορα Καλιγούλαν (Suetonius 40) τὸ ὄγδοον τοῦ ἡμερησίου εἰσοδήματος τῆς ράχεώς των ὡς φόρον ἐπιτηδεύματος, ἐνῶ ὁ πληρονόμος παρ' ὑμῶν, δὲν εἰζεύρω, ποῖον εἰσόδημα καθαρὸν ἐξασφαλίζει εἰς τὰς ὁποίας διατρέχετε δυσκόλους ἡμέρας τῆς ζωῆς σας.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 16 ἀπριλίου 1888.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ

ΕΥΘΥΝΗ ΖΩΗ

Τὸ κατώτατον ὄριον τῆς ἡμερησίας καταναλώσεως εἰς συντήρησιν τῆς ζωῆς δύσκολον εἶναι ἐπακριβῶς νὰ προσ-

διορισθῆ. Ἡ ἐπιστήμη ὑπολογίζει τὴν ἀποτελεσματικότητα τῆς τροφῆς κατὰ τὸ ποσὸν τῶν στοιχείων τοῦ λευκοῦ τοῦ ὡοῦ, τὰ ὁποῖα περιέχουσα αὕτη, εἰσάγει εἰς τὴν ζωικὴν τοῦ ἀνθρώπου οἰκονομίαν. Δὲν εἶναι αἱ πολλαὶ τροφαί, τὰς ὁποίας εἰσάγει τις ἐν τῷ στομάχῳ του, ἀλλὰ τὰ ζωτικὰ στοιχεία εἰς ἃ αὐταὶ ἀναλογοῦσιν, ἐκ τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται ἡ φυσικὴ δύναμις. Τὸ λευκὸν τοῦ ὡοῦ εἶναι γενικὸς ὄρος ἀρχικῆς οὐσίας μεμιγμένης εἰς ὅλας τὰς λοιπὰς. Τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν ἀναλογιῶν εἰς ἃς διατελεῖ. Τοιοῦτοτρόπως ἐθεωρήθη, ὅτι πρὸς συντήρησιν σωματικῆς δυνάμεως ἐπαρκούς ἀπαιτεῖται ἡμερησίᾳ ἐν ταῖς τροφαῖς κατανάλωσις στοιχείων λευκοῦ τοῦ ὡοῦ παρὰ μὲν τῷ ἀνδρικῷ ὄργανισμῷ 118—130 γραμμῶν, παρὰ δὲ τῷ γυναικείῳ 100—105 γραμ. παρὰ δὲ τῷ παιδικῷ 60—70 γραμ. Τί καταναλίσκει ὁ ἐργατικὸς λαὸς εἰς τροφὰς καὶ εἰς πόσα στοιχεία τοιαῦτα ἀναλογοῦσιν αὐταί, ἰδοὺ τὸ ζήτημα ἐν τῇ κυριωτάτῃ φάσει του. Κακῶς καὶ ἀτελῶς τρεφόμενος λαὸς δὲν δύναται νὰ εἶναι λαὸς πλήρης.

Γενικῶς εἰπεῖν, αἱ ἀνάγκαι τῆς σωματικῆς συντηρήσεως ἔχουσι τι ἐλαστικόν. Ἀπὸ ἐκείνου ὅστις καταναλίσκει τὰ πολυτιμώτερα τῶν ἐδεσμάτων μέχρις ἐκείνου, ὅστις στηρίζει τὰς ἐλπίδας του ἐπὶ ἄρτου ξηροῦ, ὑπάρχει τόση ἀπόστασις, ὥστε πολλοὶ σταθμοὶ χωροῦσιν. Ὀλίγον ἐνδιαφέρουσιν οἱ μεγάλοι καταναλωταί. Τὸ πολὺ τοῦ ἔθνους ἀποτελεῖται ἐκ τῶν μικρῶν καταναλωτῶν. Αὐτῶν ἡ ζωὴ ἐνασχολεῖ τοὺς στοχασμοὺς τῶν μελετώντων τὰ προβλήματα τῆς κοινωνίας. Τὸ δὲ θέμα εἶναι τὸσον περισπούδαστον, ὅσον μαρτυρεῖ ἡ ἀξία τῆς ἐργατικῆς δυνάμεως, ἐπὶ τῆς ὁποίας κινεῖται ἡ ἔθνικὴ βιομηχανία. Ὅσον χειρότερον τρέφεται ὁ ἐργάτης, τὸσον ἐλλειπεστερα καθίσταται ἡ παραγωγικὴ δύναμις αὐτοῦ. Φυσικὸς νόμος ὅλων τῶν δυνάμεων, αἵτινες δρῶσιν. Ἐπὶ τῶν ἐκδηλώσεων αὐτοῦ δύναται τις νὰ κατατάξῃ τὰ ἔθνη κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς εὐεξίας τῶν ἐργατῶν αὐτῶν. Εἶναι ἡ γενικωτέρα κλίμαξ τοῦ πραγματικοῦ πολιτισμοῦ, τὸν ὁποῖον ἡ ἀνθρωπότης διατρέχει.

Κατὰ τοὺς μέσους ὄρους τῶν ὑπολογισμῶν (καὶ ὑπάρχει μέγιστη ἐν αὐτοῖς ποικιλία) ἡ τροφή τῆς ἐργατικῆς οἰκογενείας ἀπορροφᾷ τὰ 6|10 τοῦ ἐνιαυσίου εἰσοδήματος αὐτῆς. Ἐνῶ δὲ εἶναι τὸ σημαντικώτερον κεφάλαιον τῆς ἐργατικῆς καταναλώσεως, συμβαίνει ὥστε νὰ μὴ εἶναι πάντοτε καὶ τὸ ἀναλογώτερον πρὸς τὸ ἀποτέλεσμα τὸ ὅποιον χορηγεῖ. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ συνήθη τρόφιμα, τῶν ἐργατῶν καθυστεροῦσιν ἐπὶ τῶν ἀναγκαίων διὰ τὴν ἐπίτασιν τῆς ἐργατικῆς δυνάμεως θρεπτικῶν στοιχείων. Ὁ μεγαλύτερος κίνδυνος συνίσταται εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐργατικοῦ εἰσοδήματος μᾶλλον πρὸς τὸ οἶνοπωλεῖον καὶ τὸ οἶνοπνευματοπωλεῖον. Ἀκολούθως καὶ αἱ τροφαί, τὰς ὁποίας προμηθεύονται τὰ μικρὰ τῶν ἐργατῶν βαλάντια, εἶναι μᾶλλον ὀγκώδεις εἰς βάρος καὶ κοπιώδεις εἰς χώνευσιν, παρὰ ἀνανεωτικαί τῆς καταναλισκομένης ἐργατικῆς δυνάμεως βάσεις. Κατὰ τὸ μέρος λοιπὸν τοῦτο ὑπολείπεται πολλή μελέτη πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς αὐξήσεως τῆς φυσικῆς δυνάμεως τοῦ ἐργάτου διὰ τῆς βελτιώσεως τῶν θρεπτικῶν καταναλώσεων αὐτοῦ ἐν τοῖς ὄροις, τοὺς ὁποίους τὸ περιορισμένον ἐργατικὸν ἡμερομίσθιον ἐπιγινώσκει.

Πολλὰ καὶ ἐδοκιμάσθησαν διάφοροι εἰς λύσιν τοῦ προβλήματος τούτου ὀργανισμοί. Μεταξὺ ὧν οἱ ἐν Σουηδίᾳ λειτουργοῦντες δύνανται ἀπὸ γενικωτέρας ἐννοίας νὰ ἐλκύσωσιν τὴν προσοχὴν. Πρὸκειται περὶ ἐργατικῶν σωματείων, ἐν τοῖς ὁποίοις συναντῶνται οἱ ποικίλοι σκοποὶ τῆς ἀλληλοβοηθείας, τράπεζαι λαϊκαί, γραφεῖα ἐργατικῶν τοποθετήσεων, καταναλωτικαὶ ἐταιρίαι, προμηθευτικὰ τῶν πρώτων ὑλῶν καταστάματα, ἐργατικαὶ κατοικίαι, καὶ οἰκονομικὰ μαγειρεία. Ἐξ ὧν τούτων ἐνδιαφέρουσι τὴν προκειμένην μελέτην τὰ τελευταία. Ἴδου ἐπὶ ποίων δεδομένων λειτουργοῦσι ταῦτα:

Αἱ δαπάναι τῆς ἰδρύσεως τῶν οἰκονομικῶν μαγειρείων ἀνήκουσιν εἰς ἓνα τῶν γενικῶν σκοπῶν, οἵτινες διακρίνουσι τὰς ἐν Σουηδίᾳ λαϊκὰς τραπεζάς, ὅπερ ὅμως, ἐν ἀνεπαρκείᾳ τούτων, δὲν ἐμποδίζει ἓνα καὶ ἀπὸ ἄλλων πόρων ἢ λειτουργία τῶν οἰκονομικῶν μαγειρείων ἐξασφαλισθῆ. Πάντοτε ἀπαι-

τεῖται ἡ κατάρτισις εἰδικοῦ κεφαλαίου διὰ τὴν πρώτην ἐγκατάστασιν. Ἀκολούθως ἔρχονται αἱ εἰσπράξεις καὶ τὸ ὅλον κινεῖται βαθμηδὸν κατὰ τὴν δύναμιν αὐτοῦ.

Ἐν τοῖς οἰκονομικοῖς μαγειρείοις γίνεται χρῆσις τῶν ἐπὶ τοῦ ἀτμοῦ καὶ τοῦ ζέοντος ὕδατος στηριζομένων μηχανισμῶν, οἵτινες ἀποτελοῦσιν οἰκονομίαν τῆς καυσίμου ὕλης κατὰ 40 τοῖς 0/0. Ὑπελογίσθησαν ἀκριβῶς οἱ βαθμοὶ τῆς ἀναγκαίας θερμότητος διὰ τὴν παρασκευὴν ἐκάστης τροφῆς καὶ διὰ σωλῆνος μεταβιβάζεται τὸ ἀνήκον ποσὸν τῆς εἰς ἀτμὸν θερμότητος ἐντὸς δοχείου περιέχοντος τὰς χύτρας τῶν φαγητῶν. Παρατηρήθη, ὅτι διὰ τοῦ συστήματος τούτου, ἐκτὸς τῆς οἰκονομίας τῆς καυσίμου ὕλης, ἐπιτυγχάνεται αὐξήσις τῆς ποσότητος τῶν τροφῶν κατὰ 30 τοῖς 0/0, παραλείπομεν τὸ μᾶλλον εὐκολοχώνευτον αὐτῶν.

Ὑπελογίσθησαν αἱ θρεπτικαὶ οὐσαι ἐκάστης τροφῆς καὶ ἐσχηματίσθησαν ἀπὸ αὐτῶν πίνακες διὰ τὴν κατάρτισιν τῶν ἐργατικῶν γευμάτων πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐπιτεύξεως τροφοδοσίας ἰκανῆς νὰ συντηρήσῃ τὴν ὑγίειαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ἐργάτου. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ ποτά, μόνον ὕδωρ, ζύθος, καφφές καὶ γάλα εἶναι ἐπιτετραμμένα ἐν τοῖς οἰκονομικοῖς μαγειρείοις τῆς Σουηδίας. Ἡ χρῆσις τῶν οἶνοπνευματῶν εἶναι ἀπηγορευμένη. Οὔτε δίδονται ταιαῦτα ἐν αὐτοῖς, οὔτε συγχωρεῖται ἡ ἐξωθεν ὑπὸ τῶν καταναλωτῶν εἰσαγωγή των.

Ἡ ἐν τοῖς οἰκονομικοῖς μαγειρείοις τῆς Σουηδίας χορηγούμενη ἡμερησία τροφή ἀναβαίνει εἰς 112 λεπτά, ἐν οἷς δὲν συμπεριλαμβάνεται ἡ διὰ τὰ ποτά δαπάνη. Ἐξ αὐτῶν 75 λεπτὰ ἀποτελοῦσι τὸ ὅλον τῆς παραγωγικῆς τῶν τροφῶν δαπάνης καὶ 35 λεπτὰ εἶναι κέρδος τοῦ καταστήματος ἐπ' αὐτῆς, διαμοιραζόμενον κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους μεταξὺ τῶν τρεφομένων ἐν αὐτῇ ἐργατῶν ἀναλόγως τῆς ἐνιαυσίας καταναλώσεως ἐκάστου. Τὸ ἐταιρικὸν τοῦτο μέρος δὲν πληρώνεται εἰς χρήματα, τοποθετεῖται δὲ εἰς διαφόρους χρήσεις, εἴτε πρὸς τροφήν κατὰ τῆς ἡμέρας τῆς ἀργίας τοῦ ἐργάτου, εἴτε ἐν τῇ ταμείῳ τῆς διὰ τὸ γῆρας του συνταξέως, εἴτε πρὸς

Ίδρυσιν καταστημάτων προμηθείας προϊόντων, ένδυμάτων, επίπλων, είτε προς οικοδομήν εργατικῶν οίκων.

Ἡ ἐν τοῖς οἰκονομικοῖς μαγειρείοις τῆς Σουηδίας ἀκεραία ἡμερησία τροφή χορηγεῖται εἰς τρεῖς δόσεις, πρόγευμα, γεῦμα καὶ δεῖπνον ἀντί, ὡς ἐρρέθη, λεπτῶν 112 τὸ ὅλον, περιλαμβάνει δὲ ἐν συνόλῳ 1,600 θρεπτικὰς μονάδας εἰς λεύκωμα, πάχος καὶ ἀνθρακοῦχον ὑδρογόνον. Χορηγεῖται ἐν τούτοις καὶ τὸ ἡμισυ ταύτης εἰς τὰς εἰρημένους τρεῖς δόσεις, περιλαμβάνον 1000 θρεπτικὰς μονάδας ἀντί λεπτῶν 70. Οἱ θέλοντες μόνον γεῦμα πληρώνουσι 56 λεπτά, ἂν εἶναι ἀκέραιον, καὶ 42 λεπτά, ἂν εἶναι ἡμισυ. Οἱ θέλοντες μόνον πρόγευμα ἢ δεῖπνον πληρώνουσι 28 λεπτά, ἂν εἶναι ἀκέραιον καὶ 14 λεπτά, ἂν εἶναι ἡμισυ. Αἱ τιμαὶ αὗται ἐννοοῦνται ἐπὶ τοῦ ἰσογείου, διότι, ἂν ἡ τροφή χορηγῆται εἰς τὸ ἄνω πάτωμα, αὐξάνει ἡ τιμὴ τῆς κατὰ λεπτά 28 καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, εἰς πρόγευμα, γεῦμα καὶ δεῖπνον ἀκέραια, καὶ κατὰ λεπτά 21 ἐὰν πρόκειται περὶ τοῦ ἡμίσεος ἐκάστου αὐτῶν. Μόνον τὸ γεῦμα ἐν τῷ ἄνω πατώματι αὐξάνει κατὰ 14 λεπτά, τὸ ἡμισυ δὲ αὐτοῦ κατὰ 7 λεπτά, καὶ μόνον τὸ πρόγευμα ἢ τὸ δεῖπνον ἐν τῷ ἄνω πατώματι αὐξάνει κατὰ 7 λεπτά, εἴτε ἀκέραιον εἴτε ἡμισυ εἶναι τοῦτο.

Παρατηρήθη ὅτι τὸ σύστημα τῆς δι' εἰσιτηρίων προπληρωμῆς τῶν προγευμάτων, γευμάτων καὶ δεῖπνων παρέχει πολλὰς δυσχερεῖας εἰς τὴν ἐδραίωσιν τῶν οἰκονομικῶν μαγειρείων. Ἐτοιμάζονται φαγητὰ διὰ 1000 πρόσωπα καὶ προσέρχονται 500. Τί θὰ γείνωσι τὰ περισσεύοντα; Ἡ θὰ πωληθῶσιν εἰς εὐτελεῖς τιμὰς πρὸς τοὺς πτωχοτέρους ἢ θὰ φυλαχθῶσι διὰ τὴν αὔριον ἐπὶ βλάβῃ τῆς ὑπολήψεως τοῦ καταστήματος, ἢ θὰ ριφθῶσιν. Καὶ εἰς τὰς τρεῖς περιπτώσεις τὸ οἰκονομικὸν μαγειρεῖον διατρέχει κίνδυνον. Διὰ τοῦτο ἐν Σουηδίᾳ ἐπενόησαν τὸ σύστημα τῆς προπληρωμῆς διὰ μίαν τοῦλάχιστον ἐβδομάδα. Τοιοῦτοτρόπως τὸ μὲν κατάστημα γνωρίζει ἐκ τῶν προτέρων πόσοι θὰ λάβωσι μέρος εἰς τὸ πρόγευμα, τὸ γεῦμα καὶ τὸ δεῖπνον, οἱ δὲ καταναλωταὶ δύνανται νὰ ὦσι βεβαίως ἐπὶ τῆς νωπότητος τῶν ἐδεσμάτων.

Πρόκειται λοιπὸν περὶ ἐβδομαδιαίας συνδρομῆς, ὃ πληρόνων αὐτὴν λαμβάνει γραμματῖα ἔντυπα διαφόρων χρωμάτων διὰ τὸ πρόγευμα, τὸ γεῦμα καὶ τὸ δεῖπνον, ἠριθμημένα καὶ χρονολογημένα, τὰ ὅποια δὲν δύναται νὰ μεταχειρισθῆ παρὰ δι' ὀρισμένην ἡμέραν καὶ δι' ὀρισμένον πρόγευμα, γεῦμα ἢ δεῖπνον, ἔχων ἄλλως τὴν εὐκολίαν τῆς μεταβιβάσεως τῶν εἰς τὴν χρῆσιν ἄλλου κυμιστοῦ. Τὰ εἶδη τῶν φαγητῶν καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἐκάστης ἐβδομάδος δημοσιεύονται προηγουμένως. Ἰδιαιτέρως αἰθουσα εἶναι προσδιωρισμένη διὰ τὰς γυναῖκας. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐστίασεως ἀπαγορεύεται τὸ καπνίζειν εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ καταστήματος. Ὅταν οἱ διευθύνται τῶν μεγάλων ἐργοστασίων δύνανται νὰ παραχωρήσωσι μίαν αἰθουσαν ἐν αὐτοῖς εἰς τὴν διάθεσιν τῶν εργατῶν τῶν, τὸ οἰκονομικὸν μαγειρεῖον μεταφέρει εἰς αὐτὴν τὰ ἀνήκοντα προγεύματα, γεύματα καὶ δεῖπνα διὰ κινητοῦ μηχανήματος. Καὶ κατ' οἶκον δὲ ἂν θέλῃ τις νὰ τρώγῃ, δύναται νὰ προμηθεύηται ἐκ τοῦ καταστήματος τὰ προγεύματα, γεύματα καὶ δεῖπνα. Εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις ὑποχρεωτικὸς ὄρος εἶναι ἡ ἀγορὰ τῶν ἀνηκόντων γραμματίων ἐκ προκαταβολῆς καὶ διὰ μίαν τοῦλάχιστον ἐβδομάδα.

Ἡ πρακτικὴ αὕτη τῆς εὐθηνῆς ζωῆς δὲν εἶναι σουηδικὸν μόνον κατόρθωμα. Ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῆς ἀπαντᾷται πολλοῦ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς μετὰ τῶν μᾶλλον ἐνθαρρυντικῶν ἀποτελεσμάτων. Μόνον ἐν Ἑλλάδι ἡ δοκιμασία καθυστερεῖ καὶ ἡ περὶ τῆς εργατικῆς ζωῆς πρόνοια δὲν ἀνέπτυξεν ἀκόμη τὰ διπλώματά της.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

Ὅπως οἱ ἄνθρωποι οὕτω καὶ τὰ ἔθνη, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ βίου των, εἰσὶν ἐπιδεικτικὰ μεταμορφώσεων τινων, ἢ μᾶλλον μεταβολῶν, τροποποιουσῶν τοὺς ὄρους τῆς δράσεως καὶ αὐτῆς ἀκόμη τῆς ὑπάρξεώς των. Τὰ ἔθνη μεταμορ-

φρύνται *γεωλογικῶς* καὶ *κοινωνικῶς*. Αἱ γεωλογικαὶ μεταβολαὶ δὲν ἀποτελοῦσι θέμα τῆς μελέτης τοῦ οἰκονομολόγου, ἀλλ' αἱ κοινωνικαί, ποικίλαι τυγχάνουσαι καὶ σπουδαίεσσι οὔσαι, καθὼ ἐνδιαφέρουσαι πολὺ περισσότερον τὴν ἀνθρωπότητα, δύνανται καὶ παρὰ τούτου νὰ ἐρευνηθῶσι. Μία ἐκ τῶν σημαντικῶν μεταβολῶν τούτων, ἐξ ἧς πολλάκις καταστρέφονται ἠθικῶς καὶ ὑλικῶς τὰ ἔθνη, εἶναι ἐκείνη τῆς ἀνεπαρκείας τῶν πόρων αὐτῶν πρὸς ἰκανοποίησιν τῶν γενικῶν καὶ ἀπαραιτήτων ἀναγκῶν των. Ἡ ἀνεπάρκεια δὲ αὕτη γεννᾶται κυρίως λόγῳ τῆς δυσαναλογίας τῶν δαπανῶν πρὸς τὰ ἔσοδα, καὶ εἶναι πολὺ ἐπικινδυνωτέρα ἐκείνης τῶν ἀτόμων, τῶν εὐρεθέντων εἰς παραπλησίαις περιστάσει, καθόσον εἰς ταῦτα μὲν, ἐάν ποτε ἤθελον ἐκτεθῆ εἰς τοιοῦτον κίνδυνον, εὐκόλον εἶναι νὰ προτιμήσωσι τὴν ὁδὸν τῆς ἐργασίας καὶ τοῦ περιορισμοῦ τῶν δαπανῶν πρὸς θεραπείαν τοῦ κακοῦ, ἐάν δὲν ἀπεφάσισαν νὰ βαδίσωσι τὴν σκολιὰν ἐκείνην ἀτραπὸν τῆς ἐπαίτειας καὶ τῶν στερήσεων, αἵτινες δυνατὸν καὶ τὸν θάνατον πολλάκις νὰ ἐπιφέρωσιν, ἐνῶ διὰ τὰ ἔθνη ἡ ὁδὸς τῆς ἐπαίτειας εἶναι ἄγνωστος, ἡ δὲ τοῦ ἐκ τῶν στερήσεων θανάτου ἀκατάληπτος, καὶ μόνον ἡ τῆς *χρεωκοπίας* εἶναι παραδεδεμένη. Ἄλλ' ἡ κοινωνικὴ αὕτη τῶν ἐθνῶν μεταβολὴ θεωρεῖται σήμερον καὶ εἶναι *ἀτιμωτικὴ*, καθήκον δ' ἀπαραίτητον τῶν δυναμένων παρ' ἐκάστῳ ἔθνει εἶσθαι ἡ σωτηρία αὐτοῦ ἐκ τοῦ ὄλεθροῦ τούτου βραχέθρου, ἐάν ποτε ἀτυχεῖς περιστάσεις ἤθελον ὀδηγήσει αὐτὸ ἔμπροσθεν τοῦ χαίνοντος στομίου του.

Κατὰ τὸν τελευταῖον τοῦτον αἰῶνα, κυρίως δ' ἀπὸ τοῦ 1870, τὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη παρεσύρθησαν καὶ ἐξακολουθοῦσι νὰ παρασύρονται ἀκατασχέτως πρὸς τὴν χρεωκοπίαν, ὡς ἐκ τῆς μανιώδους νόσου τῆς συντηρήσεως τῶν μονίμων στρατῶν καὶ τῆς συνεχίσεως τῶν μεγάλων ἐξοπλισμῶν των. Ὁ λυσώδης πυρετὸς τῶν δανειῶν, δίκην μεταδοτικῆς νόσου, ἐπεξετάθη ἐφ' ὅλης τῆς Εὐρώπης, οἱ δὲ μὴ τακτικῶς ἀκόμη ἀποτιόμενοι τόκοι καὶ τὰ ποικίλα χρεωλύσια ἐξόγκωσαν ἐπὶ τοσοῦτον τοὺς προῦπολογισμοὺς τῶν κρατῶν τούτων, ὥστε

κατήντησεν ἡ διάρρηξις, ἴσως δὲ καὶ ἡ παντελὴς καταστροφή, νὰ ἐπίκειται ἀπειλητικῆ.

Ὅταν σκεφθῆ τις, ὅτι ἡ δεινὴ αὕτη κατάστασις ἐπῆλθε χάριν τῆς διατηρήσεως. . . . ἐντὸς τῶν στρατῶνων! μυριάδων ἐνόπλων πολιτῶν, ἐχόντων μὲν τοὺς ἰκανωτέρους βραχίονας πρὸς ἐπίδοσιν εἰς πᾶν εἶδος ἐκμεταλλεύσεως τῆς παραγωγῆς καὶ πρὸς ἐπαύξεισιν τοῦ ἐθνικοῦ πλοῦτου, ἀλλὰ καταδεδικασμένων παρὰ τῆς μονομανίας ἰσχυρῶν τιῶν τῆς ἡμέρας εἰς τὴν ἀεργίαν καὶ τὴν σπατάλην, πρὸς προστασίαν δῆθεν τῶν ὑπερτάτων συμφερόντων τῆς πατρίδος, καταλαμβάνεται ὑπὸ μεγάλης ἀπελπισίας ὑπολογίζων μάλιστα τὰς προόδους εἰς ἃς ἦτο δυνατὸν νὰ εὐρίσκετο ἡ Εὐρώπη σήμερον, ἐάν, διὰ τοῦ ἐναντίον τῶν ἀνέμων κατασπαταληθέντος χρήματός ἐκείνου, συνετελοῦντο παρὰ τοῖς κράτεσι τὰ ἀναγκαῖα ἐκεῖνα προοδευτικὰ καὶ ἐκπολιτιστικὰ δημόσια ἔργα, ἅτινα παρὰ τοῖς πλείστοις ἐλλείπουσιν εἰσέτι.

Πρὸ τοῦ 1870, κατὰ τὴν «Ἐφημερίδα τῆς Στατιστικῆς Ἑταιρίας» (φυλ. ἀπριλίου 1867), τὸ δημόσιον χρέος τῆς Εὐρώπης ἀπάσης ἀνῆρχετο εἰς 75 περίπου δισεκατομμύρια, ἐνῶ σήμερον, κατὰ τὸ «Οἰκονομικὸν λεξικόν» τοῦ Léon Say, τὸ χρέος τῆς Εὐρώπης πλησιάζει τὰ 140 δισεκατομμύρια φράγκων, ἧτοι ἐντὸς εἰκοσαετίας σχεδὸν ἐδιπλασιάσθη⁽¹⁾. Πάντα σχεδὸν τὰ εὐρωπαϊκὰ ἔθνη πληρώνουσιν ἐτησίως διὰ τὰς δαπάνας τῶν δύο πολεμικῶν ὑπουργείων τὸ αὐτὸ περίπου ποσὸν μὲ ἐκεῖνο ὅπερ ἀναγκαῖοι διὰ τοὺς τόκους τοῦ ὀλικοῦ ποσοῦ τῶν χρεῶν ἐκάστου ἐξ αὐτῶν. Καὶ διὰ τοῦτο παριστάμεθα συνεχῶς εἰς τὸ δυσάρεστον θέαμα ἐκεῖνο, καθ' ὃ διὰ τῆς παρελεύσεως τῶν ἐτῶν ἐπέρχεται ἀδιαλεί-

(1) Μόνον ὁ Γαλλο-Γερμανικὸς πόλεμος ἐστοίχισεν εἰς τὴν Γαλλίαν 10 δισεκατομμύρια. Κατὰ δὲ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ οἰκονομολόγου κ. Neymarck, ἡ Γαλλία, ἀπὸ τοῦ 1870 ἄχρι σήμερον, ἐπεβάρυνε τοὺς προῦπολογισμοὺς τῆς ἐτησίως καὶ κατὰ μέσον ὄρον διὰ 700,000,000 φρ., ἡ Ρωσία διὰ μεγαλειτέρου ἀκόμη ποσοῦ, ἡ δὲ Γερμανία, Αὐστρία, Ἰταλία καὶ Ἀγγλία διὰ 500,000,000 φρ. περίπου.

πτως ἡ ἐξόγκωσις τῶν προϋπολογισμῶν καὶ συνεπῶς ἡ τοσοῦτον ἐπιβαρύνουσα τὰς τάξεις πάσας τῶν κοινωνιῶν αὐξήσις τῶν φόρων. Ἡ παρὰ μέτρον ὁμως ἐξόγκωσις τῶν προϋπολογισμῶν, ἐπιπεσοῦσα ἤδη ἐπαισθητῶς, καὶ ἴσως μάλιστα καταπιστικῶς, ἐπὶ τῆς ράχεως τῶν ἐθνῶν, ἐπιδρᾶ ἐπὶ τῆς κανονικῆς λειτουργίας τῶν ἐν τοῖς κράτεσι ὑπηρεσιῶν, ἐκθέτουσα ταῦτα εἰς βεβαίους κινδύνους καταστροφῆς οἰκονομικῆς, συνεπῶς δὲ καὶ ἠθικῆς. Ἐνεκεν τούτου μάλιστα ἀνεφάνησαν παρὰ τοῖς ἔθνεσι διάφοροι συγγραφεῖς, οἵτινες διὰ τῶν ζωηροτέρων χρωμάτων ἐζωγράφησαν τὴν παρούσαν κατάσταση τῆς Εὐρώπης, ὑποδειξάντες ὡς σωτήριον τὸ μέσον τῆς καταργήσεως τῶν μονίμων στρατῶν. Ἀλλὰ τὰ μίση, ὁ φθόνος καὶ τὰ πάθη εἰσὶ τοσοῦτον ἐρριζωμένα εἰς τὰς συνειδήσεις τῶν λαῶν, ὥστε αἱ λαμπραὶ ἐκείναι συγγραφαὶ τῶν σοφῶν καὶ οἱ ἐπὶ φιλανθρωπῶν βάσεων συνταχθέντες κανονισμοὶ τῶν ἀμφοικτυονικῶν συλλόγων μόνον τὰς βιβλιοθήκας τῶν φιλοσπούδων ἄχρι τοῦδε ἐκόσμησαν.

Ἐν τούτοις ἡ Εὐρώπη, μὲ τὰς παρούσας αὐτῆς στρατιωτικὰς δαπάνας, ἐὰν θὰ ἐπιμείνη κατ' ἔτος ψηφίζουσα ταύτας ἐν τοῖς προϋπολογισμοῖς τῶν διαφόρων ἐθνῶν, δύναται νὰ ᾗ βεβαία, ὅτι πρὸ πολλοῦ ἔχει ἐργασθῆ διὰ τὴν βιομηχανικὴν τῆς καὶ οἰκονομικὴν πανωλεθρίαν, καὶ συνεπῶς διὰ τὴν παντελῆ αὐτῆς καταστροφὴν καὶ τὸ ὀριστικόν τῆς τέλους. Διὰ τῆς τοιαύτης τακτικῆς, ἐνῶ ἀφ' ἑνὸς μὲν τὰ ἔθνη κατασπαταλῶσιν ἀσώτως καὶ ἐγκληματικῶς πᾶν ὅ,τι ἡ δημοσία φειδῶ, διὰ πολλῶν ἰδρώτων, ἀποταμιεύει χάριν τῆς διατηρήσεως τῶν στρατευμάτων, ἀγορᾶς ὄπλων καὶ τηλεβόλων, πλοίων καὶ λοιπῶν στρατιωτικῶν προμηθειῶν, ἀφ' ἑτέρου κωλύει τὰ κεφάλαια ἀπὸ τοῦ νὰ ἀναπτυχθῆ, καὶ τὴν γενικὴν παραγωγὴν ἀπὸ τοῦ νὰ ἐξεύρη μέσα ἐμψυχώσεως.

Ἡ ἐνοπλος εἰρήνη πρέπει ἐπὶ πλέον νὰ ἐκλαμβάνηται κατὰ πολὺ δαπανηρότερα καὶ αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ πολέμου, διότι διὰ τῆς πρώτης ἡ χρεωκοπία τῶν ἐθνῶν εἶναι ἀναπόφευκτος καὶ κατὰ μείζονα βαθμὸν ὀλεθριότερα ἢ διὰ

τοῦ δευτέρου, καὶ τοῦτο ἐπειδὴ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει πάντα τὰ ἐνοπλα, μέχρις ὀδόντων, ἔθνη καρκινωδοταῦσι, φθισίῳσι καὶ τέλος θνήσκουσιν, ἐνῶ ἐν ὄρα πολέμου ἐλπίς ὑπάρχει ὅτι, μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ ἐνὸς ἢ πλειοτέρων ἐκ τῶν διαμαχομένων ἐθνῶν, τὸ διασωζόμενον θέλει ἰκανοποιηθῆ ἐκ τῶν ἀποζημιώσεων γῆς καὶ χρήματος.

Ἡ ἀνώμαλος αὕτη οἰκονομικὴ κατάστασις, εἰς ἣν εὐρίσκονται τὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη, δεινοῦται ὁσημέραι καὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ διαρκέσῃ ἀκόμη ἐπὶ πολὺ, χωρὶς νὰ ἐπιφέρῃ τὴν προβλεπομένην καταστροφὴν. Ὁ στρατάρχης Μόλτκε πρὸ τινος χρόνου ἔλεγεν ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς γερμανικῆς Βουλῆς ὅτι «μετὰ παρέλευσιν ὀλίγου ἀκόμη χρόνου οἱ λαοὶ θὰ εὐρεθῶσιν εἰς παντελῆ ἀδυναμίαν νὰ βαστάξωσι τὰ βαρύτερα ταῦτα στρατιωτικὰ βάρη». Ἐκ δὲ τῆς παρουσίας ἡμῶν μελέτης, ἀντικείμενον ἐχούσης τὴν ἐξέτασιν τῶν κατ' ἔθνη ἐν Εὐρώπῃ οἰκονομολογικῶν πραγμάτων, ἦτοι τὴν ἔρευναν τῶν δημοσίων χρεῶν, τῶν ἀποτιμῶμενων μεγάλων τόκων, τῶν χρεωλυσιῶν, καθὼς καὶ τῶν στρατιωτικῶν δαπανῶν, θέλει ἐξαχθῆ ἡ ἀλήθεια τῶν λόγων τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρὸς τῆς Γερμανίας καὶ ἀποδειχθῆ, ὅτι ἀναπόφευκτος τυγχάνει ἡ ἀνάγκη τῆς καταπαύσεως τῶν ἐκτάκτων καὶ συνεχῶν ἐξοπλισμῶν, πρὸς σωτηρίαν τῆς ἀνθρωπότητος ἐκ τῆς προφανοῦς καὶ βεβαίας οἰκονομικῆς καταστροφῆς. Εἰς τὴν ἔρευναν ταύτην προβαίνοντες, δὲν θέλομεν διατρίψαι ἐπὶ μερικοτήτων τῶν προϋπολογισμῶν, ἀλλὰ τὰ κατ' ἔθνος οἰκονομικὰ ἐπιτροχάδην καὶ κατ' ἀλφαριθμητικὴν τάξιν ἐξετάζοντες θὰ ποιήσωμεν γνωστὸν πόθεν προέκυψαν τὰ ἐτήσια ἐλλείματα τῶν προϋπολογισμῶν καὶ διὰ ποίους λόγους συνήφθησαν τὰ μεγάλα δάνεια, ὅπως μετὰ ταῦτα καταλήξωμεν εἰς τὸ ἡμέτερον συμπέρασμα.

ΑΥΣΤΡΟΥΓΓΑΡΙΑ. — Ἀπὸ τοῦ 1870 ἄχρις ὄρας τὸ δημόσιον χρέος τῆς Αὐστρίας ἠῤῥησε κατὰ 2,000,000,000 φράγκων καὶ πλέον, ἐπὶ ὀλικοῦ χρέους 3,800,000,000 περίπου φιορινίων. Ἐν δὲ τῇ Οὐγγαρίᾳ τὸ χρέος τοῦτο, ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἐποχῆς, ἠῤῥησε κατὰ 2,225,000,000 φρ. ἐπὶ ὀλικοῦ

δημοσίου χρέους 1,500,000,000 φιορινίων, ἤτοι 3,750,000,000 φράγκων. Ἡ καταπληκτικὴ τῶν χρεῶν τῆς μοναρχίας αὐξήσεις δὲν ἐπῆλθεν ἐξ ἄλλων αἰτίων εἰ μὴ ἔνεκεν τῶν γνωστών πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν λόγων. Ἡ συντήρησις τῶν μονίμων στρατῶν ἐπεβάρυνεν ἐτησίως τοὺς προϋπολογισμοὺς τῆς Αὐστρο-ουγγαρίας δι' ἑκατοστῶν ἑκατομμυρίων φιορινίων, ἐνῶ ἀπ' ἑτέρου αἱ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν δανείων ὑποχρεώσεις τῆς μοναρχίας, μὲ τοὺς τόκους ἐκείνους οἵτινες ποικίλουσιν ἀπὸ 4—6 τοῖς ο/ο, καταβρόχθιζον κατ' ἔτος καὶ καταβροχθίζουσι κολοσσαῖα ποσὰ ἀνερχόμενα εἰς 250,000,000 περίπου φιορινίων, ἐπὶ προϋπολογισμοῦ μὴ ὑπερβαίνοντος διὰ τε τὴν Αὐστρίαν καὶ τὴν Οὐγγαρίαν τὰ 835,000,000 φιορινίων κατὰ τὸ τρέχον ἔτος, ὕπερ θὰ παρουσίαση, κατὰ τὰ προϋπολογισθέντα, καὶ τὸ σεβαστὸν ἔλλειμμα ἐκ 55,000,000⁽¹⁾ καὶ πλέον φιορινίων.

ΒΕΛΓΙΟΝ.—Τοῦ κράτους τούτου τὰ οἰκονομικὰ δὲν εὐρίσκονται σχετικῶς εἰς κακὴν κατάστασιν. Ὁ λαός, ἐργατικὸς φύσει, τὸν πλουτισμὸν τῆς πατρίδος του μάλλον ἐπιδιώκων, παρὰ τὰς κατακτήσεις καὶ τὰς στρατιωτικὰς ἐπιδείξεις, συντέλεσεν εἰς τὴν ἔκτακτον εὐδαιμονίαν τῆς χώρας ταύτης. Αἱ γενικαὶ πρόοδοι τοῦ Βελγίου εἶναι δυνατὸν νὰ γίνωσι γνωσταὶ δι' ὀλίγων ἀριθμῶν. Κατὰ τὸ 1831 τὸ γενικὸν ἐμπόριον τοῦ κράτους τούτου δὲν ὑπερέβαινε τὰ 200,000,000 φρ. ἐνῶ σήμερον, ἤτοι μετὰ μίαν πεντηκονταετηρίδα καὶ πλέον ὑπερέβη τοῦτο τὰ 6,000,000,000 φρ. Οὕτω δέ, ἐνῶ ἐν Ἀγγλίᾳ ἢ κατ' ἄτομον ἐμπορικῆ γενικῆ

(¹) Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ οἱ τόκοι τῶν δημοσίων χρεῶν καὶ τὰ χρεωλύσια ὑπόκεινται εἰς ἐιδικὴν φορολογίαν, ὑπερβαίνουσαν ἐνίοτε καὶ τὰ 16 ο/ο. Ἀλλὰ τί δύναται ἢ μικρὰ φορολογία αὕτη (ἥτις δὲν θὰ ἦτο, νομίζομεν, περιττὸν νὰ ἐφηρμόζετο καὶ παρ' ἡμῖν, μέχρι τῆς ἐποχῆς τῆς μετατροπῆς τῶν δανείων, ἀφοῦ ἀνεγκάλεται τὸ κράτος σήμερον νὰ ἀποτιῇ τοὺς συμπεφωνημένους βαρεῖς τόκους) ἀπέναντι τῶν μεγάλων ποσῶν, ἅτινα ἀναγκαιοῦσι διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ δημοσίου χρέους καὶ τὰ ὅποια ἀναλογοῦσι ἴσως πρὸς 40 ο/ο ἐπὶ τοῦ ὅλου προϋπολογισμοῦ;

κίνησις ἀνέρχεται τὰ 515 φρ., ἐν Γαλλίᾳ τὰ 300 φρ. καὶ ἐν Γερμανίᾳ τὰ 270 φρ., ἐν Βελγίῳ ἡ κίνησις αὕτη ὑπερεπέδησε καὶ αὐτὰ τὰ 1050 φρ. Τὸ δημοσίον χρέος ὡσαύτως δὲν εὐρίσκεται, ὡς εἰς τὰς ἄλλας χώρας συμβαίνει, ἐξογκωμένον, διότι δὲν ἔφθασεν ἀκόμη τὰ 2,000,000,000 φρ. Ὁφείλομεν δὲ νὰ ποιήσωμεν γνωστὸν, ὅτι ἅπαν τὸ χρῆμα οὗτο κατηναλώθη εἰς παραγωγικὰ δημόσια ἔργα, ἅτινα πανταχοῦ ὅπου καὶ ἂν διαβῆ ὁ περιηγητὴς θαυμάζει, ἰδίως δὲ τοὺς λαμπροὺς σιδηροδρόμους, οἵτινες τυγχάνουσιν ἰδιοκτησία τοῦ κράτους καὶ ὧν τὸ εἰσόδημα ταλαντεύεται μεταξὺ 90 καὶ 95 ἑκατομ. φρ. ἐξασφαλίζον τὸ ποσόν, ὕπερ ἀκριβῶς ἀναγκαιοῦ πρὸς πληρωμὴν τῶν τόκων καὶ χρεωλυσίων τοῦ δημοσίου χρέους τῆς χώρας. Εἰς τὴν λαμπρὰν δὲ σχετικῶς κατάστασιν ταύτην τῶν οἰκονομικῶν τοῦ κράτους συνετέλεσεν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων ποικίλων λόγων, καὶ ὁ εἰς τὸ ἔλαττον περιορισμὸς τῶν στρατιωτικῶν δαπανῶν, διότι ἐπὶ προϋπολογισμοῦ ἀνερχομένου τὰ 310,000,000 φρ., τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν μόλις 45,000,000 φρ. δαπανᾷ διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῶν συνόρων τῆς χώρας. Τὸ δημόσιον χρέος τοῦ Βελγίου ἠῤῥξησε καὶ τοῦτο ἀπὸ τοῦ 1870 κατὰ ἐν δισεκατομμύριον, ἀλλὰ τὸ χρῆμα τοῦτο ἀποκλειστικῶς καθιερώθη πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ παθουμένου, διότι τὰ μεγάλα δημόσια ἔργα συνεπληρώθησαν πάντα, πρὸ πάντων δὲ τὸ ἀριστον ἐκεῖνο σιδηροδρομικὸν σύμπλεγμα. Ἐκ τῆς εὐαρέστου δὲ ταύτης οἰκονομικῆς καταστάσεως καὶ οἱ τόκοι, οὗς τὸ Βέλγιον πρὸς τοὺς δανειστάς του καταβάλλει, δὲν ὑπερβαίνουσι τὰ 4 ο/ο, ἀλλὰ κατέρχονται καὶ εἰς τὰ 3 1/2 ο/ο, φθάνουσι δὲ καὶ μέχρι τῶν 3 ο/ο, ἐκτὸς τῶν ἀρχαίων δανείων τῶν συνολογηθέντων μὲ βαρυτέρους τόκους.

ΓΑΛΛΙΑ.—Τὸ δημόσιον τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας χρέος σύγκειται α') ἐκ διηνεκῶν δανείων (perpetuels) δι' ἃ δὲν ὑποχρεοῦται ἡ χώρα ἐτησίως εἰ μὴ εἰς πληρωμὴν τῶν τόκων μόνον, β') ἐκ τῶν ἐτησίων καλουμένων δανείων (annuités), διὰ τὰ ὅποια πληρώνονται κατ' ἔτος ὠρισμένα ποσὰ, καὶ γ') ἐκ τῶν χρεωλυτικῶν δανείων (amortissables),

ΕΤΟΣ 12—ΦΥΛ. 136—ΜΑΙΟΣ 1888. 11

δι' ἄτινα πληρώνεται κατ' ἔτος ὁ τόκος καθὼς καὶ ὠρισμένος ἀριθμὸς ὁμολογιῶν κληρουμένων. Ὡς ἐκ τῆς φύσεως λοιπὸν ταύτης τῶν δανείων καὶ ὡς ἐκ τῆς παρουσίας διαφορᾶς τῶν τραχουσῶν τιμῶν πρὸς ἐκείνας τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν, δύσκολος καθίσταται ὁ ἀκριθὲς ὑπολογισμὸς τοῦ ὀλικοῦ δημόσιου χρέους τῆς Γαλλίας. Καὶ ὑπολογίζουσι μὲν τοῦτο οἱ πλεῖστοι εἰς 36 σχεδὸν δισεκατομμύρια φράγκων, ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη εἶναι ἐπιδεικτικὴ ἀμφισβητήσεων. Ὅπως καὶ ἂν ἔχη ὅμως τὸ πρᾶγμα, ἀσφαλῶς δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι τὸ δημόσιον χρέος τῆς Γαλλίας δὲν εἶναι μικρότερον τῶν *τριάκοντα δισεκατομμυρίων*! Οἱ καταπληκτικοὶ οὗτοι ἀριθμοὶ χρεῶν, τόκων καὶ χρεωλυσιῶν τοῦ γαλλικοῦ ἔθνους δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ πολέμου τοῦ 1870—1871, ὅστις ἐστοίχισε πλέον τῶν 10 δισεκατομμυρίων, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ μανία τῶν μεγάλων ἐξοπλισμῶν καὶ τῶν μονίμων στρατῶν, ἐν μιᾷ λέξει ἡ ἰδέα τῆς περιβοήτου ἀνταποδόσεως (*revanche*), δι' ἣν ἡ Γαλλικὴ Δημοκρατία δαπανᾷ κατ' ἔτος 3 δισεκατομμύρια φρ. διὰ τὰ δύο πολεμικά της ὑπουργεῖα, καὶ διὰ τὴν ὁποίαν ἀπὸ τοῦ 1870 ἄχρις ὥρας ἐδιπλασίασε τὸ δημόσιον χρέος της, αὐξήσασα τοὺς τόκους καὶ τὰ χρεωλύσια του κατὰ 860 σχεδὸν ἑκατομμύρια! Ὅπως Ἄλσατίας καὶ Λωρραίνης δὲν ἠδύνατο ἄρα γε ν' ἀποκτήσῃ καὶ ἐκπολιτίσῃ διὰ τῶν ποσῶν τούτων;

GERMANIA. — Τὸ δημόσιον χρέος τῆς Γερμανίας κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους 1886, ἀνήρχετο εἰς φρ. 526,960,000, οἱ δὲ τόκοι τούτου προσήγιζον τὰ 20,150,000 φρ., ἄνευ χρεωλυσιῶν, ὑπὲρ ὧν, ὡς φαίνεται, δὲν ἐπρονόησεν ἀκόμη ἡ πολεμικὴ κεφαλὴ τοῦ ἀρχικαγκελαρίου. Ἐγένοντο δὲ πάντα τὰ δάνεια ταῦτα κατὰ προοδευτικὸν οὕτως εἰπεῖν τρόπον, διότι ἐνῶ κατὰ τὸ 1869 τὸ δημόσιον χρέος τοῦτο ἀνήρχετο εἰς 72,000,000 μόνον μαρκῶν, κατὰ τὸ 1880 ἀνῆλθεν εἰς 220,000,000 καὶ τὸ 1884 ὑπερέβη τὰ 375,000,000 μαρκῶν. Περιττὸν νὰ ἀποδείξῃ τις πόθεν ἐγεννήθη ἡ ἀνάγκη τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν χρεῶν τούτων, ἀφοῦ πασιγνώστον τυγχάνει, ὅτι εἰς τῶν κυρίων αἰτίων τῆς ση-

μερινῆς ἐλλείψεως καταστάσεως τῆς Εὐρώπης, εἶναι αὐτὸς ὁ πρίγκηψ Βίσμαρκ. Ὅσον ἀφορᾷ ἰδιαιτέρως τὸ δημόσιον χρέος τῆς Πρωσίας, κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν, ἀνῆλθε τοῦτο εἰς 4,815,000,000 φρ., μὲ τόκους ἐτησίους 160,000,000 φρ. περίπου. Ἀπὸ τοῦ 1870 ἡ αὐξήσις τῶν δημοσίων χρεῶν τῆς Πρωσίας ὑπερέβη, μέχρι τοῦ 1886, τὰ 3,218,000,000 φρ., ἀλλ' εἰς τὸ ποσὸν τοῦτο δέον νὰ ἀποδοθῇ καὶ ἡ πρὸς κατασκευὴν τῶν σιδηροδρόμων γενομένη δαπάνη.

ΔΑΝΙΑ. — Τὰ οἰκονομικὰ τοῦ κράτους τούτου ἠδύναντο νὰ παρουσιάσωσι μέχρι τοῦ λήξαντος ἔτους ἀρίστην πραγματικῶς κατάστασιν, διότι ἀπὸ τοῦ 1870 τὰ χρέη τοῦ βασιλείου τούτου ἠλαττώθησαν κατὰ 50,000,000 φρ. ἐπὶ ὀλικοῦ χρέους μολὶς ἀνερχομένου τὰ 275,000,000 φρ., καὶ τὸ εὐάρεστον τοῦτο ἀποτέλεσμα ὠφείλετο εἰς τὸν περιορισμὸν τῶν ἐξοπλισμῶν τῆς χώρας. Ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους, χάριν τῶν πολεμικῶν καὶ πάλιν προπαρασκευῶν, τὰ ἐλλείμματα ἐπανελήφθησαν εἰς τοὺς προὑπολογισμοὺς, καὶ τὸ τελευταῖον ἔλλειμμα τοῦ λήξαντος ἔτους ὑπερέβη τὰ 15,000,000 φρ.

ΕΛΛΑΣ. — Ὅτι καὶ παρ' ἡμῖν αἱ πολεμικαὶ προπαρασκευαὶ καὶ αἱ ἐπανειλημμένα ἐκεῖναι ἐπιστρατεύσεις παρῆσαν, ἔνεκεν τῆς κακῆς ἐκτιμήσεως τῶν περιστάσεων καὶ χάριν τῆς ἀποτυχίας τῶν ἐνεργειῶν τῶν κυβερνητῶν μας πρὸς πληρῶσιν τῶν ἐθνικῶν πόθων, τὸ κράτος ἔμπροσθεν τοῦ στομίου τοῦ οἰκονομικοῦ βαράθρου, οὐδεμίαν ὑπάρχει ἀμφιβολίαν. Ἐνῶ πρὸ τοῦ ἔτους 1880 οἱ προὑπολογισμοὶ τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶχον οὐδέποτε ὑπερβῆ τὰ 40,000,000 δραχμῶν, κατήντησε σήμερον νὰ ὑπερδιπλασιασθῶσι καὶ νὰ πλησιασῶσι, διὰ τὸ στρογγύλον τοῦ ἀριθμοῦ, τὰ 100,000,000 δρ. Ὡς δὲ γνωστὸν, δάνεια ἐπὶ δανείων συνωμολογήθησαν παρὰ τῶν κατὰ καιροὺς κυβερνήσεων, ἀπὸ τοῦ 1870 καὶ ἐντεῦθεν, ἕως ὅτου ἐπλησιασάμεν τὰ 500,000,000 δρ., ἄτινα καὶ ὑπερέβημεν ἄχρις ὥρας. Διὰ ταῦτα πάντα ἀποτίομεν κατ' ἔτος, διὰ τόκους καὶ χρεωλύσια, 36 ὀλόκληρα ἑκατομμύρια δρ., ἧτοι τὸ 1/3 σχεδὸν τοῦ προὑπολογισμοῦ

τῆς χώρας. Διὰ τὰ δάνεια ταῦτα πληρώνονται βαρύτεροι τόκοι, καὶ οὐδεμία ἐλπίς ὑπάρχει, ἐὰν δὲν ἐξασφαλισθῶσιν ἐπὶ τινα ἔτη τὰ ἰσοζύγια, ὅτι θὰ ἐπιτευχθῆ ἡ ποθητὴ μετατροπὴ τῶν ποικίλων δανείων μας πρὸς καλλιτέρευσιν τῶν οἰκονομικῶν μας. Μέχρι τῆς ἐποχῆς ὅμως ταύτης, καὶ διὰ τὸν κύριον καὶ συμφέροντα σκοπὸν ἡμῶν, ἀνάγκη πᾶσα νὰ περιορισθῶσιν αἱ στρατιωτικαὶ ἡμῶν δαπάναι, αἵτινες πλησιάζουσι τὰ 20,000,000 δραχμ. πλέον τοῦ $\frac{1}{5}$ δηλαδὴ τοῦ ὅλου προϋπολογισμοῦ τῆς χώρας.

ΙΣΠΑΝΙΑ.—Τὰ οἰκονομικὰ τῆς Ἰσπανίας οὐδέποτε εὐρέθησαν εἰς εὐάρεστον κατάστασιν, πρὸ πάντων μάλιστα ἀπὸ τῆς βασιλείας τῆς Ἰσαβέλας, ἀφ' ἧς τὰ ἐτήσια ἐλλείμματα διεδέχθησαν ἄλληλα, διὸ καὶ καθ' ἑκάστην παρίσταντο ἀνάγκαι νέων δανείων, μέχρις ὅτου τὸ δημόσιον χρέος κατήντησε νὰ ὑπερβῆ τὰ 6 δισεκατομμύρια, μὲ ἐτήσιους τόκους ὑπερβαίνοντας τὰ 240,000,000 καὶ χρεωλύσια ἕτερα 40,000,000 φρ., ἅτινα ἐν συνόλῳ ἀνέρχονται εἰς τὸ $\frac{1}{3}$ τοῦ ὅλου προϋπολογισμοῦ τῆς χώρας, ἀναβιβάζομένου εἰς 850,000,000 φρ. Κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη ἤρχισε νὰ ὑποφώσκη καλλιτέρευσις τις εἰς τὰ οἰκονομικὰ τῆς Ἰσπανίας, καὶ πολλὰ δημοσίας ὠφελείας ἔργα συνετελέσθησαν. Οὐχ ἦττον καὶ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἡ ἀνάγκη τοῦ περιορισμοῦ τῶν δαπανῶν τῶν δύο πολεμικῶν ὑπουργείων καθ' ἑκάστην γίνεται ἐπαισθητὴ, καὶ σπουδαῖαι σκέψεις παρὰ τῶν πολιτικῶν αὐτῆς ἀνδρῶν ἀνακοινοῦνται εἰς πάντας τοὺς κύκλους, ὅπως ἐπιτευχθῆ ἡ ἐλάττωσις αὐτῆ καὶ μὴ κατασπαταλῶνται τοῦ λοιποῦ πλέον τῶν 200,000,000 φρ. κατ' ἔτος διὰ τὴν στρατιωτικὴν τῆς Ἰσπανίας ὀργάνωσιν.

ΙΤΑΛΙΑ.—Καὶ ἡ Ἰταλίαι, κατ' ἐξαιρέσιν, κατώρθωσε πρὸ δεκαετίας νὰ τακτοποιήσῃ τὰ οἰκονομικὰ τῆς. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ποικίλων προόδων τῆς ἡ διαρρυθμίσεις αὐτῆ κατέχει ἴσως μίαν τῶν πρώτων θέσεων. Ἀπὸ τοῦ 1860 οἱ προϋπολογισμοὶ τῆς Ἰταλίας ἔβαινον μετ' ἀκαταλόγιστου αὐξήσεως τῶν ἐλλειμμάτων. Ἡ ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία

εὐρίσκετο εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν. Τῷ 1862 τὰ ἐλλείμματα εἶχον ὑπερβῆ τὰ 450,000,000 φρ. Ἐκτοτε διάφοροι οἰκονομικαὶ μεταρρυθμίσεις ἐπέφερον τὴν σημερινὴν ἀνθηρὰν, δυνάμεθα εἰπεῖν, κατάστασιν, καθόσον καὶ ἡ ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία ἤρθη ἀπὸ τοῦ 1881, καὶ τὰ περισσεύματα ἐν τοῖς προϋπολογισμοῖς ἐξευρέθησαν, καὶ οἱ βαρεῖς φόροι ἐτροποποιήθησαν μεταβληθέντες εἰς ἦττον ἐπαχθεῖς, καὶ πλείστα δημόσια ἔργα κατεσκευάσθησαν καὶ ἡ στρατιωτικὴ καὶ ναυτικὴ σύνταξις τῆς χώρας δὲν παρημελήθη. Ταῦτα δὲ πάντα συνετελέσθησαν, διότι ἡ Ἰταλία ἐπὶ κεφαλῆς συνέπεσε νὰ ἔχη ἀνδρας τιμίους, εὐσυνειδήτους καὶ πρὸ παντὸς ἐπιστήμονας, εἰδότες τὰ τῆς οἰκονομικῆς καὶ καιροφυλακτοῦντας πᾶσαν εὐκαιρίαν πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς προόδου τῆς χώρας καὶ εὐόδωσιν τῶν ὑπερτάτων συμφερόντων τῆς πατρίδος των. Καὶ δὲν γνωρίζομεν μὲν ἀκόμη ὅποια εὐάρεστα ἀποτελέσματα θὰ ἐπιφέρῃ ἡ συμμετοχὴ τῆς Ἰταλίας εἰς τὰ τῆς γνωστῆς τριπλῆς συμμαχίας, δι' ἧς πολλὰς ὑποχρεώσεις στρατιωτικὰς ἀνέλαβεν αὐτῆ, οὔτε εἶναι δυνατόν νὰ προιδώμεν ποῦ θὰ καταλήξῃ ἡ ἀποικιακὴ πολιτικὴ τῆς Ἰταλίας, ἀλλ' εἶναι γνωστὸν ὅτι ἐπὶ τοῦ παρόντος τὰ δύο πολεμικὰ τῆς ὑπουργεῖα δὲν δαπανῶσι πολὺ περισσότερον τῶν 315,000,000 φρ., ἐπὶ προϋπολογισμοῦ ἀνερχομένου τὸ 1,800,000,000 φρ. περίπου. Καὶ ἐν τούτοις, ἐνῶ ἀπὸ τοῦ 1884 τὰ περισσεύματα ἐπροικοδοτήσαν τοὺς προϋπολογισμοὺς δι' ἀρκετῶν ἑκατομμυρίων, ὁ ἐφετεινὸς ἐκοσμήθη δι' ἐλλείμματος ἀνερχομένου εἰς 43,000,000 φρ. Εἶναι ἄραγε τοῦτο κακὴ ἀπαρχὴ τῆς ἐγκαινιάσεως τῆς νέας πολεμικῆς πολιτικῆς; Τὸ δημόσιον τῆς Ἰταλίας χρέος ὑπολογίζεται κατὰ προσέγγισιν ὅτι ἀνέρχεται εἰς 12,000,000,000 φρ., οἱ δ' ἐτησίως ἀποτιμώμενοι τόκοι ὑπερβαίνουσι τὰ 550,000,000. Εὐκόλον εἶναι οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι νὰ πολλαπλασιασθῶσι καὶ μεταβληθῶσι διὰ τῆς μεταβολῆς καὶ προτιμῆσεως νέων ἀρχῶν, διαφόρων τῶν μέχρι τοῦδε παραδεδεγμένων.

ΟΛΛΑΝΔΙΑ.—Εἰς 2,300,000,000 φρ. ἀνέρχεται τὸ δη-

μόσιον χρέος τῆς Ὀλλανδίας, τὸ δὲ ποσὸν τῶν ἐτησίων τόκων ὑπερβαίνει τὰ 70,000,000, ἂν καὶ οἱ τόκοι οὗτοι δὲν εἶναι μεγάλοι, περιστρεφόμενοι μεταξύ 2 1/2 καὶ 4 τοῖς ο/ο. Ἡ ὑπηρεσία τῶν δύο πολεμικῶν ὑπουργείων καὶ ἐκεῖνη τῶν δανείων καταβροχθίζουσι καὶ ἐν τῷ κράτει τούτῳ πλέον τοῦ ἡμίσεος τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἀνερχομένου εἰς 280,000,000 φρ., κατὰ τὸ τρέχον ἔτος. Ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς Ὀλλανδίας, πρὸ ὀλίγων ἀκόμη ἐτῶν, ἦτο ἀνθηρὰ, ἀλλὰ κατὰ τοὺς τελευταίους ἑνιαυτούς, ἔνεκεν τῶν πολεμικῶν προπαρκασκευῶν κυρίως, οἱ προϋπολογισμοὶ τῆς χώρας ἤρχισαν νὰ παρουσιάζωσιν ἐλλείμματα, κατὰ δὲ τὸ τρέχον ἔτος θὰ ἀνέλθωσι ταῦτα εἰς 37,500,000 φρ. περίπου.

ΑΓΓΛΙΑ.—Τὸ δημόσιον χρέος τῆς Ἀγγλίας ἀνήρχετο κατὰ τὸ 1857 εἰς 831,532,000 λίρας στερλίνας, ἐνῶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος δὲν ὑπερέβαινε τὰ 713,000,000, ἦτοι φρ. 17,830,000,000 περίπου, διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ὁποίων δαπανῶνται ἐτησίως 28,000,000 λ. στερ., ἦτοι 680,000,000 φρ. Ἡ σημαντικὴ ἐλάττωσις αὕτη τοῦ δημοσίου τῆς Ἀγγλίας χρέους ὀφείλεται εἰς τὸν μέγαν πλοῦτον τῆς χώρας καὶ εἰς τὴν ἀρίστην οἰκονομικὴν αὐτῆς ὀργάνωσιν. Ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ τρέχοντος ἔτους ἀνέρχεται εἰς 90,000,000 λιρῶν περίπου, τὰ δὲ ὑπουργεῖα τῶν στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν κατασπαταλῶσι τὸ 1/3 τοῦ ὅλου προϋπολογισμοῦ.

ΡΟΥΜΑΝΙΑ.—Ἐπὶ προϋπολογισμοῦ 138,653,331 φρ. διὰ τὸ τρέχον ἔτος, ἡ ὑπηρεσία τῶν δανείων καὶ χρεωλυσιῶν καὶ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ καταβροχθίζει 59,277,675 φρ. ἦτοι 42 ο/ο περίπου, διότι τὰ διάφορα δάνεια τοῦ βασιλείου, ἀπὸ τῆς συστάσεώς του μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης, ὑπερβαίνουν τὰ 800,000,000 φρ. Τὰ δάνεια ταῦτα πάντα συνωμολογήθησαν μετὰ τὸ 1870 χάριν πολεμικῶν σκοπῶν, ὃ δὲ προϋπολογισμὸς τοῦ ὑπουργείου τῶν στρατιωτικῶν ὑπερβαίνει τὰ 300,000,000 φρ.

ΡΩΣΙΑ.—Καὶ τῆς χώρας ταύτης τὸ δημόσιον χρέος ἐξογκώθη διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους, ὑπερβὰν ἤδη τὰ 18,030,000,000 φρ. δι' ἃ ἀποτίονται ἐτησίως εἰς τόκους καὶ

χρεωλύσια πλέον τοῦ 1,050,000,000 φρ. ἐπὶ προϋπολογισμοῦ ἀνερχομένου τὰ 882,000,000 ρουβλίων, ἦτοι 3,500,000,000 φρ. περίπου. Αἱ πολιτικαὶ περιπλοκαὶ καὶ αἱ πολεμικαὶ διαδόσεις ἠνάγκασαν καὶ τὴν μεγάλην ταύτην ἐπικράτειαν νὰ δαπανᾷ ἀπὸ τινῶν ἐτῶν ἐτησίως ἐν σχεδὸν δισεκατομμύριον φρ. διὰ τὸν στρατὸν καὶ τὸ ναυτικόν της, νὰ μὴ δυνηθῇ δὲ νὰ προβῇ εἰς τὴν μετατροπὴν τῶν δανείων της, δι' ἧς θὰ ἐπήρχετο ἀνακούφισις τις εἰς τὴν δυσάρεστον τῶν οἰκονομικῶν της κατάστασιν.

ΣΕΡΒΙΑ.—Τὸ δημόσιον χρέος ταύτης ὑπερβαίνει τὰ 250,000,000 φρ. ἐκτὸς τῶν κυμαινομένων χρεῶν ἀνερχομένων καὶ τούτων εἰς 32,000,000 περίπου. Τὰ δάνεια ταῦτα συνωμολογήθησαν ἐντὸς δεκαετίας μόνον. Ἐν γένει τὸ πνεῦμα τῆς στρατοκρατίας ὑπέχει τὴν εὐθύνην τῆς καταστάσεως ταύτης, ἥτις πολὺ ἀπέχει τοῦ νὰ εἶναι ἀνθηρὰ. Τὸ ἡμισυ καὶ πλέον τοῦ προϋπολογισμοῦ δαπανᾶται διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν δανείων καὶ τοῦ ὑπουργείου τῶν στρατιωτικῶν.

ΤΟΥΡΚΙΑ.—Μετὰ τὴν κατὰ τὸ 1881 γενομένην μετατροπὴν τῶν δανείων, τὸ δημόσιον χρέος τῆς χώρας ταύτης περιορίσθη εἰς 106,500,000 περίπου λιρ. στερ. ἀντὶ τῶν ἀρχικῶν 191,000,000. Τὰ χρεωλύσια περιορίσαν τοῦτο ἔτι μᾶλλον, καὶ σήμερον δὲν πιστεύομεν νὰ ὑπερβαίνῃ ἐν συνόλῳ τὰ 2,500,000,000 φρ. Οὐχ ἦττον καὶ μετὰ τὴν σπουδαίαν ἐλάττωσιν ταύτην τῶν χρεῶν τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους, τὰ ἐλλείμματα δὲν ἔπαυσαν νὰ συνοδεύωσι τοὺς ἐτησίους προϋπολογισμούς, κατὰ τὸ τρέχον δὲ ἔτος τὸ ἔλλειμμα θὰ ὑπερβῇ τὰ 3,000,000 λιρῶν στερλ., ἦτοι 75,000,000 φρ. ἐπὶ προϋπολογισμοῦ πλησιάζοντος τὰ 500,000,000 φρ. Τὰ οἰκονομικὰ τῆς χώρας ταύτης περιῆλθον εἰς τὸ ἀδιέξοδον, οἱ δὲ λόγοι τυγχάνουσι τοσοῦτον γνωστοί, ὥστε περιττὸν θὰ ἦτο νὰ ἐνδιατριφῇ τις ἐπ' αὐτῶν ἰδιαιτέρως.

Τοιαύτη ἐν ὀλίγοις ἡ οἰκονομικὴ τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν κατάστασις. Ὁ προορατικὸς παρατηρητὴς διακρίνει ἀπὸ ταῦδε εἰς τὸν ὀρίζοντα ἐκάστου ἐξ αὐτῶν μικρὰ νεφελώδη

σημεία, ἅτινα θὰ ἐπιφέρωσι μετ' οὐ πολὺ καταιγίδας καὶ μετ' αὐτῶν τὴν κατὰπτωσιν ἐκείνην, ἣτις ἐπακολουθεῖ συνήθως μετὰ τὴν χρεωκοπίαν. Πρὸ δεκαοκταετίας ὁ λόρδος Στάνλεϋ ἔλεγεν, ὅτι «ἐὰν αἱ στρατιωτικαὶ προπαρασκευαί» καὶ οἱ μεγάλοι ἐξοπλισμοὶ τῆς Εὐρώπης δὲν πρόκειται νὰ ἔχωσιν ὡς συνέπειαν τὸν πόλεμον, τότε βεβαίως θὰ ἔχῃσιν ὡς ἐπακολούθημα τὴν χρεωκοπίαν τῶν ἐθνῶν». Καὶ πραγματικῶς, ἐὰν σήμερον ἀπήτουν οἱ δανεισταὶ τὴν ὀλοσχερῆ πληρωμὴν τῶν ὀφειλομένων αὐτοῖς παρὰ τῶν ἐθνῶν, εἶναι βεβαιότατον, ὅτι οὐδὲν τούτων ἤθελε δυνηθῆ νὰ ἀνταποκριθῆ. Μετὰ τὴν ἠθικὴν ἀκμὴν τῆς Εὐρώπης ἐπέρχεται ἡ ὕλική παρακμὴ τῆς, καὶ ἀπὸ τοῦδε αἱ λάμπουσαι ἰσχυραὶ ἀκτίνες τοῦ προοδευτικοῦ καὶ μεγαλουργούντος φωτὸς ἤρχισαν νὰ ἐξασθενῶσι διὰ τὸν παλαιὸν τοῦτον κόσμον, ἐνῶ διὰ τὴν νέαν ἀκόμη Ἀμερικὴν ὑποφώσκει μάλιστα τὸ λυκαυγὲς τῶν λαμπροτέρων ἡμερῶν. Καὶ ὁμολογουμένως τὰ πάντα ἐν τῇ νέᾳ γῆ ἐκείνῃ, καὶ ἡ τοῦ πληθυσμοῦ κίνησις καὶ ἡ τοῦ ἐμπορίου καὶ ἡ τῆς βιομηχανίας καὶ ἡ τῆς ναυτιλίας καὶ ἡ τῆς γεωργίας, παρουσιάζουσι ἐκτακτὸν πρῶτον καὶ συνεπιφέρουσι ἀνυπολόγιστον πλοῦτον ἀπὸ εἰκοσαετίας. Εἰς τί δὲ ἄλλο δύναται τις νὰ ἀποδώσῃ τὰ καταπληκτικῶς εὐάρεστα ἀποτελέσματα ταῦτα, εἰ μὴ εἰς τὴν ἀνυπαρξίαν τῶν μονίμων στρατῶν, δι' ἧς οἰκονομοῦνται κατ' ἔτος πλέον τῶν 5,000,000,000 φρ. καὶ εἰς τὴν μὴ ὑφισταμένην ὑποχρέωσιν πρὸς καταβολὴν τόκων καὶ χρεωλυσίων, δι' ὧν κερδαίνεται ὡσαύτως ἐτησίως παραπλήσιον περίπου ποσόν, εἰς τὴν προστασίαν τέλους τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, εἰς τὴν ἀφέθησαν ἐλεύθεραι αἱ ἰκαναὶ χεῖρες, μὴ δεσμευθεῖσαι δι' ὄπλων καὶ πυρίτιδος, καὶ δι' ἧς τὰ πάντα ἐν τῇ εὐδαιμονούσῃ ταύτῃ χώρᾳ ἐνεργοῦνται ἐπιτυχεστάτα;

Εἶναι εὐκόλον, νομίζομεν, νὰ ὑπολογίσῃ τις τί ἠδύνατο νὰ κατορθωθῆ ἐν τῷ εὐρωπαϊκῷ κόσμῳ διὰ τῶν ἑκατὸν τεσσαράκοντα σχεδὸν δισεκατομμυρίων, ἅτινα τὰ διάφορα ἔθνη αὐτοῦ ὀφείλουσι, καθὼς καὶ διὰ τῶν κατ' ἔτος πλη-

ρωνομένων πρὸς τοῦτο τόκων καὶ χρεωλυσίων! Ἐν μὲν τῇ Ἀμερικῇ τὸ δημόσιον χρέος πλησιάζει νὰ ἀποσβεσθῆ, ἢ μᾶλλον ἀπεσβέσθῃ διὰ τῆς καταπάσεως τῶν δαπανῶν πρὸς τὸ ἐξοπλισθῆ καὶ τῆς καταργήσεως τῶν μονίμων στρατῶν, αἱ δὲ μεγάλαί πρόοδοι γίνονται διὰ τῶν βιομηχανικῶν ἐφευρέσεων καὶ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῆς γῆς, ἐνῶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ πάντα τὰ ἔθνη, ὅσα θέλουσι νὰ ζήσωσιν, εἰσὶ καταδεδεικασμένα νὰ κρατῶσι τὸ ὄπλον ἐφ' ὄρου ζωῆς, καὶ αἱ πρόοδοι τῆς ἐποχῆς συνίστανται εἰς τὴν ἐφεύρεσιν καταστρεπτικωτέρων ὄπλων, εὐφλεκτοτέρων ὑλῶν καὶ ἀπροσβλητοτέρων θωρηκτῶν! «Ὁ πόλεμος εἶναι ἀναπόφευκτος», λέγουσιν οἱ πολλοί, διότι ἀδύνατον νὰ λυθῶσι διαφοροτρόπως τὰ διεθνή ζητήματα, οὔτε δυνατόν νὰ ἀφοπλισθῆ ἄλλως ἢ μεγαλειτέρα μερὶς τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν. Ἄλλ' αἱ δοξασαὶ αὗται εἰσὶν ἀφηρημέναι, διότι καὶ ἄνευ μαχῶν καὶ αἱμάτων δυνατόν νὰ λύωνται αἱ διεθνεῖς διαφοραὶ, καὶ μ' ὄλους τοὺς πεισματοῦδεις ἀγῶνας, εἶναι ἀποδεδειγμένον, ὅτι πάντοτε ἐξηκολούθησαν οἱ μεγάλοι ἐξοπλισμοί, ἀφοῦ οἱ σημερινοὶ τοιοῦτοι οὐδὲν ἄλλο τυγχάνουσι παρὰ ἀποτέλεσμα τῶν πολέμων τοῦ τελευταίου αἰῶνος.

Ἡ ἐκ τοῦ κινδύνου λοιπὸν τῆς χρεωκοπίας σωτηρία τῆς Εὐρώπης μόνον διὰ τῆς ἐπιβολῆς τῆς εἰρήνης δύναται νὰ ἐπιτευχθῆ. Τὴν δὲ εἰρήνην ταύτην μόνοι οἱ λαοί, ἐν τῇ ἀπεριορίστῃ ἰσχύϊ αὐτῶν, δύναται νὰ ἐπιβάλωσιν εἰς ἐκείνους οἱ ὅποιοι τοὺς κυβερνῶσιν. Ἡ πλειοψηφία τῶν ἐπὶ γῆς ἀνθρώπων προτιμᾷ τὴν εἰρήνην, διότι ἀφ' ἧς ὁ ἀνθρώπος σκέπτεται, γράφει καὶ ὁμιλεῖ ἐξεφράσθη πάντοτε ὑπὲρ αὐτῆς. Οἱ λαοὶ ἀδύνατον πλέον νὰ βαστάσωσι τὰ ἀβάστακτα ταῦτα βάρη, ἀδύνατον νὰ ἐξακολουθήσωσι μοχθοῦντες νυχθημερὸν πρὸς πληρωμὴν τῶν τόκων καὶ χρεωλυσίων τῶν ἐπιβαρυνόντων αὐτοὺς δανείων, ἀδύνατον νὰ κατορθώωσι νὰ ἀποζῶσι τὰ τέκνα των ἐκ τῶν ὑπολειπομένων αὐτοῖς περισσευμάτων, μετὰ τὴν πληρωμὴν τῶν καταθλιπτικῶν φόρων, ἀδύνατον νὰ ἐξακολουθῶσι νὰ προσφέ-

ρωσι τὰ τέκνα ταῦτα ἄλοκαύτωμα ὑπὲρ τῆς ἰδέας τῆς προστασίας τῶν συμφερόντων τῆς πατρίδος, ἣτις ποσῶς, νομίζομεν, δὲν πραγματοποιεῖται, ἐὰν χίλιοι σφριγῶντες νέοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν, κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ κ. Flammariion, πίπτωσι νεκροὶ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῶν μάχων!

Οἱ λαοὶ καθῆκον ἔχουσι νὰ ζητήσωσι τὴν ἐξασφάλισιν τῆς εἰρήνης, ὅπως δι' αὐτῆς ἐπωφεληθῶσιν ἀνταλλάσσοντες τὰ προϊόντα των, πλουτίσωσιν, ἐξοφλήσωσι τὰς ὀφειλάς των καὶ τέλος κρατήσωσι καὶ αἰσθανθῶσι περίξ αὐτῶν τὰ προσφιλέ τῶν οικογενειῶν των μέλη, ἅτινα θέλουσι δώσει αὐτοῖς χεῖρα βοήθειας πρὸς πλήρωσιν τοῦ εὐγενοῦς αὐτῶν σκοποῦ. Οἱ χρόνοι τῆς βαρβάρου ἐποχῆς παρήλθον πλέον, ὁ δὲ πολιτισμὸς τότε θέλει φθάσει εἰς τὸ ὕψιστον αὐτοῦ σημεῖον, ὅταν δυνηθῇ νὰ κατασυντρίψῃ τὰ ἐγερθέντα κατὰ μυστὰ ὅπλων καὶ πυρίτιδος μεταξύ τῶν κρατῶν καὶ τῶν ἀτόμων προτειχίσματα καὶ ὅταν κατορθώσῃ νὰ ἀντιτάξῃ τὴν φιλανθρωπίαν ἀπέναντι τῆς βίας καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἀπέναντι τῆς καταστροφῆς. Τότε βεβαίως ὁ πολιτισμὸς θὰ καθοδηγήσῃ τοὺς λαοὺς πρὸς παραδοχὴν τῶν ὄρων, οὓς ἀπὸ τοῦδε εὐτυχῶς βλέπομεν προτεινομένους εἰς ζῆνα Κοινοβούλια παρὰ σοφῶν καὶ γενικῆς φήμης τυγχανόντων ἀνδρῶν. Οὕτως ἐπ' ἐσχάτων, ἐν τῇ Ἀμερικανικῇ Γερουσίᾳ, ἐν τῶν μελῶν αὐτῆς, ὁ διάσημος κ. Ἀλλισων, εἰσήγαγε πρότασιν νόμου περὶ συστάσεως διαρκοῦς διαιτητικοῦ δικαστηρίου, ἐπιφορτισησομένου διὰ τῆς ἐντολῆς περὶ φιλικοῦ κανονισμοῦ τῶν ἐγειρομένων διαφορῶν μεταξύ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, τῆς Μεγάλῃς Βρεττανίας καὶ τῆς Γαλλίας. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐν Ἀγγλίᾳ, καθὼς καὶ ἐν Γαλλίᾳ, ὁ τύπος ἐφάνη γενικῶς καὶ κατὰ παμφηφίαν κλίνων πρὸς παραδοχὴν τοιαύτης ἰδέας, τὰ μάλᾳ κοινωφελοῦς καὶ λαοσωτηρίου. — Ἔσεται ἄραγε τὸ παράδειγμα τοῦτο ἢ ἀπαρχὴ συστάσεως παραπλησίων ἀμφικτυονικῶν συνεδρίων εἰς πάσας τὰς γωνίας τοῦ κόσμου; Οἱ ἄνθρωποι, μ' ὅλα τὰ ἐλαττώματα καὶ τὰ πάθη αὐτῶν, δὲν εἶναι ἀδύνατον νὰ ζήσωσιν ἐν διηνεκῇ εἰρήνῃ διὰ διεθνῶν συμβάσεων καὶ διὰ διεθνῶς δι-

καστηρίου. Ἐὰν δ' ἄχρι τοῦδε τὰ ἔθνη δὲν ἀνεγνώρισαν ὑπεράνω αὐτῶν μεγαλειτέραν δύναμιν, ἀλλὰ διὰ τοῦ ξίφους ἔλυον τὰ μικρότερα ζητήματα φιλοτιμίας, καθὼς καὶ τοὺς γορδίου αὐτοῦ δεσμούς, εἶναι δυνατόν σήμερον εὐκόλως νὰ ἀναγνωρίσωσι τὴν δύναμιν ὅλων τῶν ἐθνῶν συνηνωμένων, τὴν βασισησομένην ἐπὶ τῆς ἰσότητος καὶ τῆς δικαιοσύνης, ἐπὶ τῷ ὠφελίμῳ τέλει τοῦ κοινοῦ πάντων συμφέροντος.

Διὰ τοῦ διεθνοῦς ὅθεν δικαστηρίου καταργοῦνται οἱ πόλεμοι, ἀποκαθίσταται καὶ ἐξασφαλίζεται ἡ μεταξὺ τῶν ἐθνῶν ἰσορροπία καὶ τὸ οὐσιωδέστερον σώζονται ταῦτα ἐκ τῆς ἐπικειμένης χρεωκοπίας. Ὅποια δὲ θὰ ὦσι τὰ μεταγενέστερα ἀποτελέσματα τῆς διηνεκοῦς εἰρήνης, ἐκτὸς ἐκείνων ἅτινα θὰ ἐπέλθωσιν ἀμέσως, τυγχάνει ἐκ τῶν προτέρων γνωστόν, διότι ἡ ἰδέα τῶν ἐθνικοτήτων διὰ τοῦ χρόνου θὰ ἐκλείψῃ καὶ θὰ ἀντικατασταθῇ διὰ τῆς ἰδέας τῆς ἀνθρωπότητος.

E. ΕΜΠΕΡΙΚΟΣ

ΕΛΒΕΤΙΑ ΚΑΙ ΕΛΛΑΣ

Μεταξὺ τῶν δύο τούτων χωρῶν ὑπάρχουσι τόσα σημεῖα συγκρίσεως εἰς ἀναμνήσεις, ὥστε οὐδὲν τὸ παράδοξον, ἐὰν τὸ πνεῦμα ἐκ τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν Ἑλβετίαν ὀδηγῇ. Ἡ ἰδέα τοῦ λαοῦ, καὶ προαγομένη καὶ ὀπισθοδρομοῦσα, μένει πάντοτε εἰς τὴν αὐτὴν βᾶσιν. Καὶ ὅταν σπεύδῃ πρὸς τὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν τῆς, καὶ ὅταν καταπονῆται ἐν τῇ δοκιμασίᾳ τῆς, ἀπανταχοῦ ἀντλεῖ τὰ πορίσματα αὐτῆς ἐκ τῶν θεμελιῶν τῆς ἐθνικῆς ζωῆς. Ἀπὸ τοιούτων δεδομένων θαυμάζομεν τὸν μικρὸν τῶν Ἀλπεων λαόν, γνωρίζοντα τὸ μυστήριον τῆς ἐπιβολῆς του εἰς τὸ κέντρον τῆς Εὐρώπης καὶ ἀποροῦμεν διὰ τὸν ἑλληνικόν, λησμονοῦντα ἑαυτὸν εἰς τὸ ἄκρον αὐτῆς. Ποσάκις ἡ σάλπιγξ τῆς ἐλευθερίας ἐκράτη-

σεν εις σεβασμίαν απόστασιν τούς περίξ τῆς Ἑλβετίας πολυμικούς κολυσσούς!

Ἄλλ' ὁ σκοπὸς τῆς παρούσης μελέτης δὲν εἶναι τόσον εὐρύς, ὥστε νὰ περιλάβῃ ὅλα τὰ φαινόμενα τῆς ἑλληνικῆς καὶ ἑλβετικῆς ζωῆς. Θὰ περιορισθῇ εἰς μόνην τὴν οικονομικὴν ἔποψίν τῆς καὶ ταύτην ἀπὸ τῶν γενικωτέρων πορισμάτων τῆς. Πῶς συμβαίνει, ὅτι ὁ ἑλβετικὸς λαὸς, κατὰ τὸ τρίτον περίπου ὢν πολυπληθέστερος τοῦ ἑλληνικοῦ (2,846,104 : 2,067,000), ἐξήγαγεν ἐν ἔτει 1885 ἐμπορεύματα ἀξίας 596,486,123 φράγκων, ἐνῶ ὁ ἑλληνικὸς ἐν ἔτει 1887 ἐξήγαγε τοιαῦτα ἀξίας 124,390,649 δραχμῶν ἤτοι 93,000,000 φράγκων; Ἐνῶ δ' ἀφ' ἐνὸς ἡ σύγκρισις δὲν περιλαμβάνει καὶ τὴν φυσικὴν αὐξήσιν τῆς ἑλβετικῆς ἐξαγωγῆς κατὰ τὴν διετίαν 1886-1887, ἀφ' ἑτέρου ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες δημιουργοῦσι τὸν ἐξαγόμενον πλοῦτον τῶν δύο ἔθνων, ἔπρεπε κατὰ τὸ σύστημα τῆς Ἑλβετίας νὰ ἐξαγάγῃ ἢ Ἑλλάς 432 ἑκατομ. φρ. ἤτοι πενταπλάσια σχεδὸν τῶν ὄσων ἐξήγαγε, καὶ κατὰ τὸ σύστημα τῆς Ἑλλάδος ἔπρεπε νὰ ἐξαγάγῃ ἢ Ἑλβετία 170 ἑκατομ. φρ. ἤτοι ὀλιγώτερον τοῦ τρίτου τῶν ὄσων ἐξήγαγε.

Καὶ τῆς οικονομικῆς ἀντιθέσεως ἡ σπουδαιότης ἐπιτείνεται ἔτι μᾶλλον, ἅμα ὡς ληφθῇ ὑπ' ὄψιν τὸ κλίμα τῶν δύο χωρῶν καὶ ἡ γεωγραφικὴ αὐτῶν θέσις. Ἡ Ἑλλάς ἀνοικτὴ εἰς τὸν δρόμον τριῶν ἡπείρων, ἡ Ἑλβετία ἐσφηνωμένη εἰς τὴν κορυφὴν τῶν Ἄλπεων, ἀνοίγουσι τὰς δέλτους τοῦ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου τῶν εἰς ἐκείνους οἱ ὅποιοι δύνανται νὰ ἀναγωνιάσῃ μεταξὺ τῶν γραμμῶν αὐτῶν. Ὅποια μεταξὺ τῶν δύο λαῶν ἀπόστασις εἰς τὸ πόρισμα τοῦτο τῆς δραστηριότητος τῆς ἐθνικῆς! Ζητήσατε τὰ αἴτια εἰς τὸν ὀργανισμόν τῶν δύο χωρῶν. Ἐνῶ τὸ βᾶδιμα τῆς Ἑλλάδος περιπλέκεται ἐντὸς τῶν περιβαλλόντων αὐτὴν μεγαλοπρεπῶν ἐνδυμάτων, ἡ Ἑλβετία πορεύεται εἰς τὸν ἀπλοῦν δρόμον τῆς λαϊκῆς ἀληθείας καὶ δεικνύει ὅποια δύναμις ἐν αὐτῇ κατοικεῖ.

Ἡ ἀπογραφὴ τῶν κυριωτέρων εἰδῶν, ἐξ ὧν ἀποτελεῖται

ἡ ἑλβετικὴ καὶ ἑλληνικὴ ἐξαγωγή, δύναται νὰ δώσῃ τὴν γενικὴν ἔννοιαν τῶν στοιχείων, εἰς ᾗ στηρίζεται τὸ δημιουργικὸν τῶν δύο λαῶν πνεῦμα. Τοιοῦτοτρόπως μεταξὺ τῶν διαφόρων εἰδῶν τῆς ἑλβετικῆς ἐξαγωγῆς προέχουσι τὰ ἐξῆς: Κεντήματα 88,737,549 φρ., ὠρολόγια 81,838,225 φρ., τυρός, βούτυρον καὶ γάλα 75,136,263 φρ., μεταξωτὰ ὑφάσματα 70,683,825 φρ., μεταξωτὰ νήματα 65,157,406 φρ., μεταξωτὰ ταινίαι καὶ ἡμιμέταξοι 28,472,905 φρ., βαμβάκερὰ ὑφάσματα 50,677,368 φρ., βαμβάκερὰ νήματα 22,322,437 φρ., κτήνη 20,261,677 φρ., μηχαναὶ 18,156,605 φρ., κλπ. — Μεταξὺ δὲ τῶν διαφόρων εἰδῶν τῆς ἑλληνικῆς ἐξαγωγῆς προέχουσι τὰ ἐξῆς: Σταφίδες 57,057,840 δρχ., μεταλλίτιδες 17,630,382 δρ., οἶνοι 5,062,599 δρ., μόλυβδος 4,324,414 δρ., ἐλαϊόλαδα 3,535,821 δρ., καπνὸς 2,317,837 δρ., σῦκα 2,076,872 δρ., σπόγγοι 2,073,324 δρ., βάλανοι 1,319,067 δρ., ἐλαίαι 1,055,914 δρ., κλπ.

Συγκρίνοντες τὰ κυριώτερα τῆς ἑλβετικῆς ἐξαγωγῆς πρὸς τὰ κυριώτερα εἶδη τῆς ἑλληνικῆς, παρατηροῦμεν ὅτι ἡ ἐθνικὴ δραστηριότης ἐν μὲν τῇ πρώτῃ ἔχει μᾶλλον βιομηχανικὸν χαρακτῆρα, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ μᾶλλον γεωργικόν. Ὁ ἀνθρώπος παράγει λοιπὸν πλείωτερα τῆς γῆς. Ὁ μικρόκοσμος, ὅστις κατοικεῖ ἐν τῷ εὐθράστῳ αὐτῷ ὄντι, ὑποτάσσει τὴν φύσιν καὶ γνωρίζει νὰ θαυματουργῇ. Ἡ Ἑλβετία δὲν ἔχει μεταλλεῖα, δὲν ἔχει λιμένας, δὲν ἔχει τὸ γόνιμον ἔδαφος τῶν εὐνοηθέντων ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου πλανήτου τόπων καὶ ὁμῶς πόσους τοιοῦτους ἀφίνει ὀπισθὲν τῆς! Τὸ φαινόμενον ὀφείλεται εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ λαοῦ, ἠτις δραστηρίως κινεῖ τὴν ἐθνικὴν ὑπαρξιν. Ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις τῆς ἰδέας ταύτης ἀνεπτύχθη ἐν Ἑλβετίᾳ ὁ τελειότερος οικονομικὸς, βιομηχανικὸς καὶ παιδαγωγικὸς ὀργανισμὸς, διεμορφώθησαν τάσεις μεταξὺ τῶν διαφόρων κοινοτήτων, ὀδηγοῦσαι ἀπὸ προόδου εἰς πρόοδον, καὶ κατηρτίσθη πᾶσα ἡ χώρα εἰς μεγαλοῦργον σύνδεσμον τῆς ἐξοχῆς καὶ τῆς πόλεως, τοῦ κεφαλαίου καὶ τοῦ ἐργάτου. Κεφάλαιον εὐθηνόν, ἐργασία εὐθηνή, ζωὴ εὐθηνή, στρέφονται περὶ τὸν ἄξονα τῆς λαϊ-

κῆς πρωτοβουλίας, ἐξ ἧς δημιουργεῖται τὸ οἰκονομικὸν τῆς Ἑλβετίας μεγαλεῖον.

Ἀπέναντι τοιαύτης καταστάσεως τί ἔχει νὰ δείξῃ ἡ Ἑλλάς; Καὶ ἡ οἰκονομικὴ σύνταξις τῆς καθυστερεῖ καὶ ἡ βιομηχανικὴ τῆς ἐπίσης. Περὶ παιδαγωγικῆς οὐδεὶς λόγος. Κεφάλαιον ἀκριβόν, ἐργασία ἀκριβή, ζωὴ ἀκριβή, ὑπὸ συγκεντρωτικὴν κηδεμονίαν, ἧτις θὰ ἦτο ἡ γελαιωδεστέρα ἂν δὲν ἦτο συνάμα καὶ ἡ δολιωτέρα, ἰδοὺ ἡ γενικὴ τῆς Ἑλλάδος εἰκὼν. Βαδίζουσα εἰς στενὴν ὁδόν, ἀναγκάζεται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν νὰ διώκῃ τοὺς βασιλεῖς τῆς ὅπως ἀναπνεύσῃ. Ὅλος αὐτὸς ὁ περιβάλλητος συνταγματισμὸς τῆς εἶναι φαντασμαγορία. Ἡ πραγματικὴ ἀνάπτυξις τοῦ ἔθνους ἀπόλλυται ἐν τῷ μέσῳ τῶν χυδαίων τύπων, οἵτινες τὸ παραπλανῶσι. Κατ' ἀκριβείαν τὸ ἔθνος διηρέθη εἰς δύο τάξεις, εἰς ἐκμεταλλευτὰς καὶ ἐκμεταλλευομένους. Ὅσον θέλουσιν ἄς κρύπτωσι τὸν διαχωρισμὸν τοῦτον ὑπὸ τὰ ψευδῆ χρώματα τῆς νομοθετικῆς ἰσότητος. Ἡ πλάστιγξ αὐτῆς πάντοτε κλίνει ἐκ τοῦ ἐνὸς μέρους καὶ ὁ τόπος πρὸ καιροῦ κυβερνᾶται ὀλιγαρχικῶς. Θέλετε ἀποδείξετε; Ὑπάρχουσι ἐπισημότερα εἰς τὰς βίβλους τῆς ἐπικρατείας ἀναγεγραμμένοι. Ἡ ἀπάντησις περιέχεται πλήρως εἰς τοὺς ἐπομένους ἐξ αὐτῶν ἀριθμούς:

Ἑλβετία 596,000,000 φρ. ἐξαγωγή, 46,000,000 δημοσίαι δαπάναι

Ἑλλάς 124,000,000 δρ. ἐξαγωγή, 94,000,000 δημοσίαι δαπάναι

Ἐνῷ ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος εἶναι κατὰ τὸ τρίτον μικρότερος καὶ κατὰ τὸ ἐξαπλάσιον πτωχότερος τοῦ τῆς Ἑλβετίας, πληρόνει ἐν τούτοις διπλάσια διὰ τὴν πολιτείαν του ποσά. Ἴδοὺ ὁ δακτυλὸς ἐπὶ τῆς πληγῆς. Χειρουργοὶ ἰδικόν σας ἔργον εἶναι τόρα. Ἐὰν ἠξέυρετε πόθεν νὰ ἀρχίσητε! *Νέα οἰκονομικὴ πολιτικὴ* εἶναι ἀναπόφευκτος, ἂν πρόκειται νὰ ζῆσῃ ἡ Ἑλλάς.

ΒΙΟΠΟΡΙΣΤΙΚΟΝ ΣΤΑΔΙΟΝ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ

Ἡ κατ' οἶκον ἐπιστάσις τῆς οἰκογενείας δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς τὸ κατ' ἐξοχὴν ἐπάγγελμα τῆς γυναικός. Τὸ ἐξήσκησεν αὕτη καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας καὶ ἀποτελεῖ τὸ ὠραιότερον διπλωμα τῆς ἀποστολῆς τῆς ἐπὶ τῆς γῆς. Ὁ ἀνὴρ εἰσκομίζει, ἡ γυνὴ συντηρεῖ, ἰδοὺ ἡ στοιχειωδεστέρα τοῦ ἐγγάμου βίου συναρμογή. Ὁ φύλαξ ἄγγελος τῶν τρυφερῶν τῆς οἰκογενείας βλαστῶν ἐνεσαρκώθη ὑπὸ τὴν πνοὴν τοῦ μητρικοῦ φίλτρου. Ἡ φύσις συνεκέντρωσε περὶ τῆς γυναικός τὰ ἐλαττήρια τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀφοσιώσεως, τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς παρηγορίας. Ὁλόκληρος ζωὴ δὲν ἀρκεῖ εἰς τὴν ἐκτύλιξιν τοῦ ὑψηλοῦ αὐτοῦ ἐπαγγέλματος, τὸ ὅποτον ὁ οὐρανὸς ἐκληροδότησεν εἰς τὰ πλάσματά του. Τὸ ἐργαστήριόν του εἶναι ἐν τῇ οἰκογενειακῇ ἐστίᾳ. Ἀποκαλύπτονται οἱ αἰῶνες ἐνώπιον τῆς ἱερότητος αὐτοῦ.

Αὕτη εἶναι ἡ φυσικὴ θάσις. Καθόσον ὅμως ἡ ἀνθρωπότης μεταβαίνει ἀπὸ περιόδου εἰς περίοδον, κατὰ τοσοῦτον οἱ ὅροι τῆς ζωῆς τροποποιῶνται. Καὶ μένει μὲν πάντοτε τὸ πρῶτον θεμέλιον, οἰκοδομοῦνται δὲ νέα κτίρια ἐπ' αὐτοῦ πάλιν κατὰ τοὺς φυσικοὺς νόμους. Ὅταν τὸ εἰσόδημα τοῦ ἀνδρὸς δὲν δύναται νὰ καλύψῃ τὰς ἀνάγκας τῆς οἰκογενείας καὶ αἱ προηγούμεναι ἀποταμιεύσεις αὐτῆς δὲν δύναται νὰ ἀνθέξωσιν εἰς τὴν ἐξάντλησιν, ἡ γυνὴ, ὀλίγον ἢ μηδὲν ἔχουσα νὰ φυλάξῃ ὑπὸ τὴν οἰκογενειακὴν στέγην, ὠθεῖται ἐκτὸς αὐτῆς εἰς τὸ εὐρὺ στάδιον τοῦ περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνος. Ἴδοὺ ἡ ἀρχὴ τῆς πέραν τῆς οἰκογενειακῆς σφαιράς βιομηχανικῆς ἐνασχολήσεως τῆς γυναικός.

Ἡ ἐν τοῖς βιομηχανικοῖς καὶ ἐμπορικοῖς καταστάμασις ἐπιζήτησις εἰσοδήματος ἐκ μέρους τῆς γυναικός ἀποτελεῖ σημαντικωτάτην ἐποψιν συναγωνισμοῦ μεταξύ τῶν δύο γυναικῶν. Ἐν γένει, εἰς ὅσα ἔργα ὑπερέχει ἡ ἀνάγκη τῆς λεπτότητος ἐν τῇ ἀντιλήψει καὶ ἐν τῇ ἐκτελέσει, ἡ γυναικεῖα ἐργασία διατελεῖ ὑπὸ πλείονος ὄρους ἐπιτυχίας. Οὕτω βλέπο-

μεν, ὅτι ὅσα προάγεται εἰς λεπτοτέρους ὀργανισμούς ἢ βιομηχανία, τόσον αἱ γυναῖκες εὐρίσκουσιν εὐρύτερον ἐν αὐτοῖς στάδιον. Καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα ὁ ἀνδρικός πληθυσμός, ἐν οὐχί λίαν μεμακρυσμένῳ μέλλοντι, θὰ εὐρεθῆ ἀντιμέτωπος πρὸς τὸν γυναικεῖον καθ' ἅπασαν τὴν γραμμὴν τῆς βιομηχανικῆς παρατάξεως.

Τοιοιουτρόπως ἐν Βελγίῳ ἡ ἀπογραφή τοῦ 1856 ἀπέδειξεν 826,208 γυναῖκας ἀπέναντι 1,414,086 ἀνδρῶν ἐν τῷ σταδίῳ τοῦ πορισμοῦ τῶν τῆς ζωῆς ἐφοδίων: α') Ἐν τῇ γεωργίᾳ καὶ τῇ δένδροκομίᾳ 709,214 ἀνδρες καὶ 252,901 γυναῖκες. β') Ἐν τῇ μεγάλῃ βιομηχανίᾳ τῶν μεταλλείων 62,902 ἀνδρ. καὶ 10,360 γυν., τῶν μεταλλουργείων 55,164 ἀνδρ. καὶ 3,493 γυν., τῆς κεραμεικῆς 5,514 ἀνδ. καὶ 498 γυν., τῆς νημάτουργίας καὶ ὑφαντουργίας 116,914 ἀνδ. καὶ 134,141 γυν., τῆς δερματοουργίας 29,851 ἀνδ. καὶ 170 γυν., γ') Ἐν τῇ μικρᾷ βιομηχανίᾳ τῆς τροφιμοποιίας 42,130 ἀνδ. καὶ 3,016 γυν., τῆς ἐνδυματοποιίας 68,995 ἀνδ. καὶ 183,522 γυν., τῆς οἰκοδομικῆς 107,322 ἀνδ. καὶ 1,096 γυν. δ') Ἐν ταῖς λοιπαῖς βιομηχανίαις 24,310 ἀνδ. καὶ 1,352 γυν., (ἰδιαίτερος τῶν χημικῶν προϊόντων 1,634 ἀνδ. καὶ 168 γυν., τῆς τυπογραφίας, χαρτοποιίας καὶ φωτογραφίας 7,391 ἀνδ. καὶ 914 γυν.). ε') Ἐν τῷ ἐμπορίῳ 106,162 ἀνδ. καὶ 50,641 γυν. ς') Ἐν τοῖς ἐλευθερίοις ἐπαγγέλμασι, τῆς διοικήσεως 15,853 ἀνδ. καὶ 35 γυν., τῆς δικαιοσύνης 9,100 ἀνδ. καὶ 0 γυν., τῆς θρησκείας 6,082 ἀνδ. καὶ 2,923 γυν. τῆς ἰατρικῆς ὑπηρεσίας 3,400 ἀνδ. καὶ 1,406 γυν., τῶν γραμμάτων καὶ τῶν ἐπιστημῶν 5,566 καὶ 296 γυν. ζ') Ἐν τῇ οἰκιακῇ ὑπηρεσίᾳ 19,130 ἀνδ. καὶ 67,844 γυν.

Ἐν Σαξωνίᾳ ἡ ἀπογραφή τοῦ 1849 παρέσχε τὰ ἐξῆς πορίσματα σχετικῶς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν γυναικῶν τῶν ποριζομένων ἐκ προσωπικῆς ἐργασίας τὰ μέσα τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν: Α' τάξις ἐργατῶν μὴ ἀποκατεστημένων 296,361 ἀνδ. καὶ 128,705 γυν.—Β' τάξις ἐμπόρων καὶ βιομηχάνων 207,934, ἀνδ. καὶ 14,660 γυν., ἤτοι εἰδικώτερον ἐν τῇ γεωργίᾳ καὶ τῇ δένδροκομίᾳ 58,648 ἀνδ. καὶ 6,

160 γυν., ἐν τῇ παραγωγῇ πρώτων ὑλῶν 101 ἀνδ. καὶ 6 γυν., ἐν τῇ τροφιμοποιίᾳ 20,141 ἀνδ. καὶ 2,470 γυν., ἐν τῇ ἐνδυματοποιίᾳ 42,419 ἀνδ. καὶ 1,747 γυν., ἐν τῇ οἰκοδομικῇ 9,785 ἀνδ. καὶ 191 γυν., ἐν τῇ κατασκευῇ βιομηχανικῶν καὶ ἄλλων εἰδῶν 18,322 ἀνδ. καὶ 421 γυν., ἐν τῇ μεγάλῃ βιομηχανίᾳ 49,966 ἀνδ. καὶ 2,336 γυν. ἐν τῷ ἐμπορίῳ 8,552 ἀνδ. καὶ 1,329 γυν.—Γ' τάξις τῶν προσωπικῶν ὑπηρεσιῶν 70,036 ἀνδ. καὶ 130,543 γυν., ἤτοι εἰδικώτερον παρὰ τῇ Αὐλῇ 299 ἀνδ. καὶ 61 γυν., παρὰ τοῖς ἰδιώταις 67,740 ἀνδ. καὶ 128,987 γυν., παρ' ἄλλοις 1,907 ἀνδ. καὶ 1,495 γυν.

Ἐν Σουηδίᾳ ἡ διανομὴ τῶν αὐτοτελῶν ἐπαγγελμάτων μεταξὺ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἐν ἔτει 1855 εἶχεν ὡς ἐξῆς: Γεωργία 869,726 ἀνδ. καὶ 19,335 γυν., μεγάλη βιομηχανία 45,108 ἀνδ. καὶ 5,282 γυν., μικρὰ βιομηχανία καὶ ἐμπόριον 85,800 ἀνδ. καὶ 79,928 γυν., ἐλευθέρια ἐπαγγέλματα 83,222 ἀνδ. καὶ 2,962 γυν., προσωπικαὶ ὑπηρεσίαι ἐν τῇ πόλει καὶ ἐν τῇ ἐξοχῇ 31,246 ἀνδ. καὶ 541,790 γυν.

Ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ ἀπογραφή τοῦ 1881 ἀναβιβάζει εἰς 3,304,000 τὰς μετερχομένας ἴδιον βιοποριστικὸν ἐπάγγελμα γυναῖκας, ἐκ τῶν ὁποίων 6,223 ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς γενικῆς διοικήσεως (3,261) καὶ τῆς δημοτικῆς (3,017) ἀντὶ τῶν κατ' ἀμφοτέρους τοὺς κλάδους τούτους 2,527 ἐν ἔτει 1851 (αὐξήσις κατὰ $\frac{3}{5}$), 1600 ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς θρησκείας (κατηχηταί, ἱεροκήρυκες κλπ.), 3,795 ἀδελφαὶ τοῦ ἐλέους, 100 ὑπάλληλοι νομικῶν, 46,703 ὑπάλληλοι ἰατρικῶν ὑπηρεσιῶν (νοσοκόμοι, βοηθοὶ κλπ.) 2,646 μαῖται, 94,221 διευθύντριαι σχολείων, 28,605 διδασκάλισσαι, 11,376 ἐπαγγελλόμεναι τὴν μουσικὴν, 2,228 ὑπάλληλοι ἐν τῇ τηλεγραφικῇ καὶ τηλεφωνικῇ ὑπηρεσίᾳ.

Ἐν Γαλλίᾳ αἱ σιδηροδρομικαὶ καὶ χρηματιστικαὶ ἐταιρίαι, ἡ Γαλλικὴ Τράπεζα, αἱ τράπεζαι τῆς Ἐπακινήτου Πίστews (Crédit Foncier), τῆς Λυονικῆς Πίστews (Crédit Lyonnais), ἡ Γενικὴ Ἐταιρία, ἡ Ἐταιρία τῶν τηλεφώνων εἰσῆγαγον τὰς γυναῖκας ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῶν γραφείων τῶν,
ΕΤΟΣ 12—ΦΥΛ. 136—ΜΑΙΟΣ 1888. 42

έμπιστευθεῖσαι εἰς αὐτάς κλάδους ὀλοκλήρους ἐνεργείας. Τὸ σύστημα ἐπεξετάθη καὶ εἰς τοὺς κυβερνητικούς κύκλους, διότι ἡ ταχυδρομικὴ καὶ τηλεγραφικὴ ὑπηρεσία ἤνοιξε τὰς πύλας τῆς κεντρικῆς διοικήσεως αὐτῆς καὶ τῶν δευτερευόντων σταθμῶν τῆς εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν γυναικῶν. Ἡ ὑπηρεσία τοῦ χαρτοσήμου ἐνασχολεῖ ἐπίσης πολλὰς γυναικίνας.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς σιδηροδρομικὰς ἐταιρίας, λέγει ὁ κ. Michel, διαφυλάττουσιν αὐταὶ ὠρισμένον ἀριθμὸν θέσεων ἐν τοῖς γραφείοις τῶν ὑπὲρ τῶν χηρῶν, τῶν γυναικῶν, τῶν θυγατέρων καὶ ἀδελφῶν τῶν ὑπαλλήλων τῶν. Ἐν τῷ σιδηροδρομῷ τοῦ Βορρᾶ ὑπάρχουσι εἰδικὰ παραρτήματα ὑπαλλήλων γυναικῶν ἀσχολουμένων περὶ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν τίτλων, τῆς καταστατικῆς καὶ τῆς λογιστικῆς. Αἱ ὑποψήφιοι διὰ τὴν σιδηροδρομικὴν ὑπηρεσίαν γυναικίνας ὑποβάλλονται εἰς ἐξετάσεις περὶ τὴν γραφὴν καὶ τὴν ἀριθμητικὴν καὶ εἰς προπαιδευτικὴν ἄσκησιν ἐν τοῖς γραφείοις τῆς. Διὰ τὰς περιστάσεις τοῦ φυσικοῦ ὄργανισμοῦ τῶν, πλησίον τῶν ἐνεργείᾳ διατελουσῶν γυναικῶν, διατηρεῖται ἀνάλογος ἀριθμὸς διαθεσίμων γυναικῶν, αἵτινες ἐπὶ ἡμερησίᾳ ἀντιμισθίᾳ 3 φράγκων ἀναπληροῦσι τὰς τυχόν κωλυόμενας ὑπαλλήλους, ἀποκτῶσαι περιπλέον καὶ τὸ προσὸν τῆς καταλήψεως τῶν χηρευσουσῶν γυναικείων θέσεων. Ἐν τῷ Ἀνατολικῷ σιδηροδρομῷ αἱ ὑπάλληλοι τοῦ γυναικίνας ἐργάζονται εἰς τὴν ἀντιγραφὴν τῶν ἐπιστολῶν τῆς ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας, εἰς τὰ βιβλία τῆς ἀπογραφῆς τῶν κινητῶν τοῦ σιδηροδρόμου, εἰς τὴν κατάταξιν καὶ σήμανσιν τῶν εισιτηρίων, εἰς τὴν στατιστικὴν κλπ. ἐπὶ ἐνιαυσίῳ μισθῷ 1,250 φρ. Οἱ λοιποὶ σιδηροδρομοὶ τῆς Γαλλίας ἔπονται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον εἰς τὴν ἀνωτέρω πρακτικὴν.

Ἄξια σημειώσεως εἶναι ἡ προσαρμογὴ τῆς γυναικείας ἐργασίας εἰς εἰδικωτέρας ἔτι ἐν Γαλλίᾳ σιδηροδρομικὰς ὑπηρεσίας. Τοιοῦτοτρόπως παρὰ τοῖς κατὰ τόπον σταθμάρχαις αἱ γυναικίνας αὐτῶν ἐκτελοῦσι τὸ ἔργον τοῦ εἰσπράκτορος τῶν εισιτηρίων ἐπὶ ἐνιαυσίῳ μισθῷ 800 φρ. καὶ δώρῳ 75—150 φρ. οὐσαὶ ἀπ' εὐθείας ὑπεύθυνοι πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ σιδηρο-

δρόμου. Ἐπὶ τῶν σιδηροδρομικῶν κιγκλίδων φρουροὶ διορίζονται γυναικίνας ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν ὑπηρετούντων ἐν τῷ σταθμῷ, ἐπὶ ἐνιαυσίῳ μισθῷ 120—180 φρ. Ἡ περὶ τὴν ὑγιεινὴν τῶν σιδηροδρομικῶν καταστημάτων ἐργασία ἀνατίθεται εἰς χήρας ὑπαλλήλων τῶν σιδηροδρόμων ἐπὶ ἐνιαυσίῳ μισθῷ 120—360 φρ. διπλασιαζομένῳ ἐκ τῶν τυχηρῶν, τὰ ὁποῖα οἰκειοθελῶς δίδουσιν αὐταῖς οἱ ἐπιβάται. Πλήθος χηρῶν σιδηροδρομικῶν ὑπαλλήλων καὶ σύζυγοι τοιούτων ἐν ἐνεργείᾳ διατελούντων ὑπηρετοῦσιν εἰς τοὺς σιδηροδρόμους ὡς διευθύντριαι τῶν ἐστιατορίων, τῶν βιβλιοθηκῶν, τῶν ἀγορῶν καὶ ἐν γένει ὡς βοηθητικοὶ τῆς ὑπηρεσίας ὑπάλληλοι. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Ἀνατολικὸς σιδηροδρομὸς χορηγεῖ ἀμέσως καὶ ἐμμέσως εἰς 2,500 γυναικίνας τὰ μέσα τῆς συντηρήσεως αὐτῶν. Ὑπάρχουσι εἰς δευτερευούσας σιδηροδρομικὰς γραμμὰς σταθμοὶ ὑπὸ γυναικῶν ἀποκλειστικῶς διευθυνόμενοι, ματ' ἀκριθείας καὶ αὐστηρότητος κατ' οὐδὲν τῆς ἀνδρικῆς διευθύνσεως καθυστερουσῶν. Ἀναφέρεται δὲ τὸ παράδειγμα γυναικῶν σταθμάρχου, ἐχούσης ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς ὑποδεέστερον ὑπάλληλον τὸν ἄνδρα τῆς καὶ ἐξασκούσης ἀκάμπτως ἀπέναντι αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν τῆς.

Ἡ παρὰ τῆ Γαλλικῆ Τραπεζῆς ὑπηρεσία τῶν γυναικῶν ἀνάγεται εἰς τὴν τυπογραφίαν, τὴν λογιστικὴν τῶν τραπεζογραμματίων, τὴν ἀπαρίθμησιν καὶ ἐπαλήθευσιν αὐτῶν, τὴν κατάθεσιν τίτλων καὶ ἐντύπων κλπ. Κατ' ἀρχὰς ἡ ὑπηρεσία αὕτη ἦτο προσωρισμένη διὰ μόνας τὰς χήρας καὶ τὰς θυγατέρας ἢ ἀδελφὰς τῶν ὑπαλλήλων τῆς Τραπεζῆς. Ἀπὸ τοῦ 1870 ὅμως τὰ ἀνατεθειμένα εἰς τὰς γυναικίνας ἔργα ἀνεπτύχθησαν τοσοῦτον, ὥστε ἐδέησε νὰ ἀποταθῆ ἡ Τράπεζα εἰς εὐρύτερον κύκλον. Ἐν μόνῃ τῇ κεντρικῇ διεύθυνσει ἀνέβη ὁ ἀριθμὸς τῶν γυναικῶν ὑπαλλήλων τῆς εἰς 419—700. Ὁ μηνιαῖος μισθὸς αὐτῶν διὰ τὰ πρῶτα πέντε ἔτη εἶναι πρὸς 3 φρ. τὴν ἡμέραν, ἀκολουθῶν δὲ αὐξάνει βαθμηδὸν μέχρι 5 φρ. Μετὰ παρέλευσιν ὠρισμένου χρόνου ὑπηρεσίας ἐξασφαλίζεται αὐταῖς σύνταξις, τῆς ὁποίας τὸ κεφάλαιον καταρτίζεται ἐν μέρει διὰ κρατήσεων ἐπὶ τῶν μηνιαίων ἀποδοχῶν τῶν καὶ τὸ πλεῖστον ἐξ ἐλευθεριότητος τῆς διευθύνσεως. Μόνον ἐστιατό-

ριον καὶ νιπτήριον ἔχουσιν ἰδιαιτέρως αἱ ὑπάλληλοι τῆς Γαλλικῆς Τραπέζης, τοῦ λοιποῦ μηχανισμοῦ αὐτῆς ὄντος κοινου δι' ἀμφοτέρω τὰ γένη.

Ἐν τῇ Ἐπακινήτῳ Πίστει (Crédit Foncier) ἡ εἰσαγωγή τῶν γυναικῶν ἐξαρτᾶται ἐκ δοκιμαστικῶν ἐξετάσεων καὶ ἐκ προσόντων. Προτιμῶνται αἱ σύζυγοι, θυγατέρες καὶ ἀδελφαὶ τῶν ὑπαλλήλων τοῦ κατὰστήματος. Ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἐν τῇ κεντρικῇ διεύθυνσει ἀναριθμῶνται μέχρι 200 ἐπὶ ἐνικυσίῳ μισθῷ φρ. 800, ταχέως προοιδιαζομένης εἰς 1,100 καὶ δυναμένην νὰ φθάσῃ μέχρι 1,500. Αἱ ἔχουσαι τὴν ἐπιτήρησιν τμηματάρχη λαμβάνουσιν ἐνικυσίως 1,800 φρ. Ἡ ἡμερησία ἐργασία τῶν γυναικῶν ἐνεργεῖται εἰς κεχωρισμένα ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν γραφεῖα καὶ διαρκεῖ ἀπὸ τῆς 9 ὥρας π. μ. μέχρι τῆς 5 μ. μ. ἢ ἀπὸ τῆς 10 μέχρι τῆς 6, κατὰ τὸ εἶδος τῆς ὑπηρεσίας, ἐξερχομένων τῶν γυναικῶν ἐν τέταρτον πρὸ τῆς ἐξόδου τῶν ἀνδρῶν ἐκ τοῦ κατὰστήματος. Καὶ ἐν τῇ Λυοναίᾳ Πίστει ἡ εἰσαγωγή τῶν ὑπαλλήλων γυναικῶν στηρίζεται εἰς προσόντα καὶ ἐξετάσεις, διαχωριζομένων τῶν γενῶν μετὰ μεγάλης ἀκριβείας. Τὰ ἔργα αὐτῶν περιστρέφονται εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἰδίως τῶν τίτλων καὶ τῶν τοκομεριδίων. Ὑπάρχουσι δύο εἶδη ὑπαλλήλων γυναικῶν, μόνιμοι ἀνερχόμενοι εἰς 331, ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ πρὸς 3 φρ. τὴν ἡμέραν, μόνον διὰ βαρέα παρὰπτώματα δυνάμενοι νὰ παυθῶσι, καὶ ἐπικουρικῶς, χρησιμοποιούμενοι κατὰ τὰς περιόδους τῆς συσσωρεύσεως τῶν ἔργων.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐν τῇ δημοσίᾳ τοῦ κράτους ὑπηρεσίᾳ χρησιμοποίησιν τῶν γυναικῶν, ἡ πρώτη δοκιμὴ ἐν Γαλλίᾳ ἐγένετο ἐπὶ τοῦ ταχυδρομικοῦ κλάδου κατὰ τὴν ἔνωσιν τούτου μετὰ τοῦ τηλεγραφικοῦ. Ἡ ὑπηρεσία τῶν γυναικῶν ἐν τοῖς κλάδοις τούτοις διακρίνεται εἰς δύο κατηγορίας, εἰς ἐνεργητικὴν, ἐν τῇ ὁποίᾳ περιλαμβάνονται 5,000 γυναῖκες ὡς εἰσπράκτορες, τηλεγραφοῦνται τῶν δευτερευόντων γραφείων καὶ ὑπάλληλοι τῆς κεντρικῆς ἀποστολῆς, καὶ εἰς διοικητικὴν, ἡ ὁποία περιλαμβάνει τὰς λοιπὰς τοῦ ταχυδρομικοῦ καὶ τηλεγραφικοῦ ὑπαλλήλους, ἀνερχομένης εἰς 900, ἐξ ὧν 278 ἐν τῷ ταμειωτηρίῳ, 134 ἐν τῷ λογιστηρίῳ καὶ 450 ἐν τοῖς ἑτέροις τῆς διοικήσεως

τμημασι. Εἰς τοὺς ἀριθμοὺς τούτους δὲν συμπεριλαμβάνεται τὸ βοηθητικὸν προσωπικὸν τῶν γυναικῶν, ἐξαρτώμενον ἐκ τῶν διευθυνουσῶν τὰς διαφόρους εἰδικὰς ὑπηρεσίας, καθὼς οὐδὲ αἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ὑπάλληλοι τῆς τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας ἀνερχόμενοι εἰς 1,000.

Ἡ εἰσαγωγή τῶν ὑπαλλήλων γυναικῶν ἐν τῇ ταχυδρομικῇ καὶ τηλεγραφικῇ ὑπηρεσίᾳ ἐνεργεῖται διὰ διαγωνισμοῦ καὶ ἐξετάσεων ἐπὶ τῆς γραφῆς, τῆς ὀρθογραφίας, τῆς γεωγραφίας καὶ τῆς ἀριθμητικῆς. Εἶναι δεκταὶ εἰς τοὺς διαγωνισμοὺς μόνον αἱ γαλλίδες, ἡλικίας 18 — 35 ἐτῶν διὰ τὴν διοικητικὴν ὑπηρεσίαν καὶ 16—35 ἐτῶν διὰ τὴν τηλεγραφικὴν. Συνήθως πέντε ὑποψήφιοι διαγωνίζονται διὰ μίαν θέσιν, χωρὶς νὰ λείπωσιν ἐνίοτε καὶ διπλάσιαι. Ὁ ἐνικύσιος μισθὸς τῶν ἀναβαίνει ἀπὸ 800 φρ. μέχρι 1 500 φρ. ἀναλόγως τοῦ χρόνου τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν, ἀπολαμβάνουσι δὲ τὰς αὐτὰς ἐξασφαλίσεις οἷας καὶ οἱ ἄνδρες, ὅσον ἀφορᾷ τὴν διατήρησιν τῆς θέσεως καὶ τὴν σύνταξιν αὐτῶν. Αἱ γυναῖκες ἐργάζονται ἐν χωριστοῖς ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν διαμερίσμασιν, ἀπὸ τῆς 10 ὥρας π. μ. μέχρι τῆς 5 μ. μ. μετὰ διακοπῆς $\frac{3}{4}$ τῆς ὥρας διὰ τὸ πρόγευμα, τὸ ὅποσον λαμβάνουσι ἐν παρὰπτόματι τοῦ κατὰστήματος ἐπὶ πληρωμῇ 50—75 λεπτῶν. Ἐν περιπτώσει ἀσθενείας λαμβάνουσι πλήρη τὸν μισθὸν τῶν κατὰ τοὺς πρώτους τρεῖς μῆνας καὶ τὸν ἡμισὺν κατὰ τοὺς ἐπομένους τρεῖς.

Ἐκτὸς τῆς ταχυδρομικῆς καὶ τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας ἐν Γαλλίᾳ ἡ γυνὴ εἰσῆχθη καὶ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ χαρτοσήμου καὶ τῆς ἐγγραφῆς. Εἰς 100 ἀνέρχονται αἱ ὑπάλληλοι τοῦ τμηματός τοῦ χαρτοσήμου ἐπὶ ἐνικυσίῳ μισθῷ 1,000—1,500 φρ. Ἐν τῷ κλάδῳ τούτῳ δὲν ἐνεργεῖται διαγωνισμὸς, διαρίξει δὲ ἡ διοίκησις τὰς ἀνεγκλίως ὑπαλλήλους ἐκ τῶν θυγατέρων καὶ χηρῶν τῶν ἀνδρῶν ὑπαλλήλων αὐτῆς. Καὶ ἐν τῇ κεντρικῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ ὑπουργείου τῶν οἰκονομικῶν εἰσῆχθησαν ὑπάλληλοι γυναῖκες διὰ τὴν εἰς διπλοῦν κατάρτισιν τοῦ μεγάλου βιβλίου τῶν ἐθνικῶν δανείων.

Εἶναι ἄξιον εἰδικῆς παρὰπρησεως, ὅτι ἡ ἐν ταῖς εἰρημέναις ὑπηρεσίαις γυναικεῖα ἐργασία ἀπεδείχθη ὑπερτέρα τῆς ἀνδρι-

κῆς. Ἐν γένει αἱ γυναῖκες ὑπερέχουσιν κατὰ τὴν διαβίβασιν τῶν τηλεγραφημάτων, τὴν κατάταξιν τῶν τίτλων καὶ τῶν τοκομεριδίων, τὴν ἐπαλήθευσιν καὶ τὴν συγκέντρωσιν τῶν ἐπιταγῶν, τὴν λογιστικὴν ἀκρίβειαν, τὴν ἀντιγραφὴν, τὴν ἐξέλεξιν τῶν ἀθροισμάτων καὶ ἐν γένει κατὰ πᾶν ὅ,τι ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν εὐχειρίαν, ἣτις διακρίνει τὰς ἐνασχολήσεις των. Καὶ μεταξὺ δὲ τῶν γυναικῶν ὑπαλλήλων ἡ κόρη, ἀπὸ λεπτοτέρων ἐλατηρίων φιλοτιμίας καὶ δεξιότητος, προηγείται τῆς συζύγου καὶ τῆς χήρας, αἵτινες, εὐκολώτερον κυριευόμενα ὑπὸ τοῦ βάρους τῆς μερίμνης καὶ τῆς ἀπκροητέσεως, καθυστεροῦσιν εἰς τὴν ὀξύτητα τοῦ ἐργατικοῦ ἀποτελέσματος.

ΥΠΕΞΑΙΡΕΣΙΣ 6,000,000 ΦΡΑΓΚΩΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΤΑΜΙΟΥ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

Τὰ τελευταῖα ἐν τῷ κεντρικῷ ταμείῳ τῶν Ἀθηνῶν διαδραματισθέντα εἶναι μίᾳ τῶν πολλῶν λεπτομερειῶν, ἐν ταῖς ὁποῖαις δύναται νὰ μελετηθῇ ἡ κατάστασις τῶν οἰκονομικῶν τοῦ κράτους. Νὰ ἔχη χρήματα τὸ δημόσιον ταμεῖον καὶ ἐν τούτοις νὰ δανειζῆται, εἶναι τύπος οἰκογενειάρχου, τὸν ὅποτον δὲν δύναται τις ἐπ' ἀκριβῶς νὰ χαρακτηρίσῃ. Τὸ ἄρθρον 193 τοῦ ἀπὸ 1 ὁκτωβρίου 1852 νόμου περὶ δημοσίου λογιστικοῦ εἶναι ἄλλως λίαν προνοητικόν. Κατ' αὐτὸ «ἐκ τῶν συγκεντρωμένων εἰς τὸ κεντρικὸν ταμεῖον χρημάτων, ὅσα ὑπερβαίνουν τὰς ἀνάγκας τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ, κατατίθενται εἰς ἀποθεματικὸν τρίκλειδον ταμεῖον, καὶ τὸ μὲν τῶν κλειδίων κρατεῖται παρὰ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν οἰκονομικῶν, τὸ δὲ παρὰ τοῦ κεντρικοῦ ταμίου καὶ τὸ τρίτον παρὰ τοῦ ὑποταμίου». Παραλείπομεν τὰς λοιπὰς ἐγγυήσεις τοῦ νόμου, τὴν κατὰ πᾶσαν κίνησιν τῶν δημοσίων χρημάτων πολλαπλὴν ἐξ αὐτοῦ βεβαίωσιν τῆς καταστάσεώς των, εἰς τρόπον ὥστε ἡ κεντρικὴ τῶν οἰκονομικῶν τοῦ κράτους διοίκησις νὰ εἶναι εἰς ἀκριβῆ καὶ συνεχῆ πάντοτε γινώσιν τοῦ ἐμπειστομένου αὐτῆ ἔθνικοῦ χρήματος.

Αὕτη εἶναι ἡ μίᾳ ὄψις τοῦ νομίσματος. Ἡ ἑτέρα περιέχεται εἰς τὴν φύσιν τῶν ἀνθρωπίνων, πρὸς τὴν ὁποῖαν δὲν εἶναι ἀσχετος ἡ ἐπομένη ἐκθεσις τοῦ κ. Leon Say ἐπὶ τῆς ἐν ἔτει 1832 περιφήμου κλοπῆς ἑξακομμυρίων φράγκων ὑπὸ τοῦ κεντρικοῦ ταμίου τῶν Παρισίων. Τὸ ποσὸν καὶ ἐκεῖ καὶ ἐδῶ εἶναι τὸ αὐτό. Ἐὰν ἐδῶ δὲν ἐκλάπη, ἠδύνατο νὰ κλαπῆ. Ἄς ἀκούσωμεν τὰς περιπετείας τοῦ δράματος, πῶς ἐν Παρισίοις ἐξετυλίχθη:

Τῆ 9 ἰανουαρίου 1832 ὁ κεντρικὸς ταμίας τῶν Παρισίων δὲν ἐφάνη καθόλου ἐν τῷ γραφεῖῳ του. Ἐνηργεῖτο ἐπιθεώρησις. Τὸν ζητοῦσι καὶ μνησθάνουσιν, ὅτι ἀνεχώρησε τὴν ἐσπερὰν τῆς προτεραίας διὰ τὴν ἐξοχὴν του καὶ ὅτι κατὰ τὴν νύκτα ἀπεπειράθη νὰ αὐτοκτονήσῃ. Βεβαιοῦται τότε, ἀλλὰ πολὺ ἄργά, ὅτι τὸ κεντρικὸν ταμεῖον ἐκλάπη. Κατ' ἀρχὰς νομίζουσιν, ὅτι δὲν πρόκειται εἰμὴ περὶ ἑνὸς ἑξακομμυρίου καὶ ἐκπλήττονται ὅλοι πῶς ὑπῆρξε δυνατόν νὰ συντελεσθῇ ἡ κλοπή, χωρὶς τὸ γενικὸν λογιστήριον καὶ ἐν γένει ἡ τοῦ ὑπουργείου τῶν οἰκονομικῶν διεύθυνσις νὰ ὑποπτευθῇ τι καθ' ὄν χρόνον τὸ ἐγκλημα παρεσκευάζετο, ἐνηργεῖτο καὶ ἐξηκολούθει. Τί συνέβη λοιπόν; Πῶς ἐνηργήθη ἡ ὑπεξαίρεσις; Ἀπὸ ποίας ἐποχῆς εἶχεν ἀρχίσει; Ποῖαι εἶναι αἱ εὐκολίαι τὰς ὁποῖας εἶχον ἀφήσει εἰς τὸν κεντρικὸν ταμίαν καὶ ποῖαι κανονισμοὶ τῆς λογιστικότητος εἶχον παραβιασθῆ;

Ἴνα ἐξηγηθῇ ἡ ὑπόθεσις, πρέπει νὰ ἀνατρέξωμεν εἰς τὴν ἐπανάστασιν τοῦ ἰουλίου 1830 καὶ εἰς τὴν φυγὴν τοῦ βασιλέως Καρόλου Ι'. Ἡ μελέτη τῶν λογαριασμῶν τοῦ πρὸς τὸ Χερβοῦργον ταξειδίου ἐγέννησε τὰς πρώτας ὑπονοίας. Ὡς γνωστὸν ὁ βασιλεὺς Κάρολος ὠδηγήθη εἰς Χερβοῦργον ὑπὸ ἐπιτρόπων τῆς προσωρινῆς κυβερνήσεως, οἵτινες εἶχον λάθει μεθ' ἑαυτῶν χρήματά τινα πρὸς πληρωμὴν τῶν μισθῶν τοῦ στρατιωτικοῦ ἀποσπάσματος, ὅπερ συνώδευε τὸν ἐκθρονισμένον βασιλέα, καὶ τῶν ἐξόδων τοῦ ταξειδίου. Εἰς τῶν ἐπιτρόπων τούτων, ὁ κ. Schonen, ἐπιφορτισμένος τὴν ἐνέργειαν τῶν δαπανῶν, ἔλαβε καθ' ὁδὸν ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου τὰ ἀναγκαῖα χρήματα μετὰ τὴν ἐξάντλησιν τῶν ἐν

Παρισίους ληφθέντων, επιστρέψας δὲ ἐπλήρωσεν εἰς τὸ κεντρικὸν ταμεῖον 138,000 φρ. ὑπόλοιπον εἰς χεῖρας τοῦ ἀπομείναν.

Ἦτο ὑπόθεσις κανονικῶς ἀποπερατωμένη καὶ οὐδεὶς ἠσχολεῖτο πλέον περὶ αὐτῆς, ὅτε κατὰ τὸν δεκέμβριον 1831 εἰς ἐλεγκτῆς τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, ἐπιφορτισμένος τὴν ἐξέλεγχξιν τοῦ κεντρικοῦ ταμείου ἀνεκάλυψεν, ὅτι ὑπῆρχε λάθος 138,000 φρ. νομίσας αὐτὸ προσερχόμενον ἐκ τοῦ ὅτι ἡ πληρωμὴ τοῦ κ. Schonen δὲν ἐφαίνετο εἰς τὰ βιβλία τοῦ ταμείου. Εἰδοποιηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐλεγκτοῦ ὁ πρόεδρος τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, παρευθὺς ἐζήτησεν ἐγγράφως παρὰ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν οἰκονομικῶν διασαφῆσεις. Ἦτο τότε ὑπουργὸς ὁ θαρῶνος Λουδοβίκος, ὅστις προσκαλέσας τὸν κεντρικὸν ταμίαν ἐν τῷ γραφεῖῳ του ἐνώπιον τοῦ οἰκονομικοῦ ἐπιθεωρητοῦ ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ ἐξηγήσεις. Ὁ κεντρικὸς ταμίαις ἀνεγνώρισεν, ὅτι πράγματι ὑπῆρχε λάθος, προσθέσας δὲ ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ πῶς ἐγένετο, ἐδήλωσεν ὅτι ἐπλήρωνεν ἐκ τῆς ἰδίας του περιουσίας τὸ ἔλλειμμα τῶν 138,000 φρ., ἐπιφυλαττόμενος ἵνα κατόπιν ἡσυχώτερον ἐξετάσῃ πῶς καὶ ὑπὸ τίνος ἐγένετο.

Ὁ κεντρικὸς ταμίαις ἦτο ἄνθρωπος μεγάλης ὑπολήψεως καὶ ἐνέπνεεν εἰς ὅλους τυφλὴν ἐμπιστοσύνην. Εἶχε διατελέσει καὶ διετέλει ἀκόμη μέτοχος ἐνὸς τῶν πρώτων τραπεζικῶν οἰκῶν τῶν Παρισίων. Εἶχεν ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίας πανίσχυρον ἀξίωμα ἐν τῷ στρατιωτικῷ ταμείῳ, διανέμων τὰ εἰς χεῖρας του συγκεντρούμενα δημόσια χρήματα μεταξὺ τῶν ἀρχηγείων τοῦ στρατοῦ. Κατόπιν διωρίσθη γενικὸς εἰσπράκτωρ τῆς ἐπικρατείας, ἐζήσκει περίξ ἐαυτοῦ γοητεῖαν καὶ ἐθεωρεῖτο εἰς τῶν ἐπιδεξιωτέρων καὶ καλλιτέρων ἀνδρῶν ἐν τῇ διοικήσει τῶν οἰκονομικῶν τοῦ κράτους. Οὐδεὶς, ἔστω καὶ ἐπὶ στιγμὴν, ὑποπεύθει αὐτὸν ἐπὶ καταχρήσει, ὅτε ἀνεκαλύφθη τὸ λάθος τῶν 138,000 φρ. ἐν τῷ λογαριασμῷ τοῦ ταξιδίου τοῦ Χερθούργου.

Ἐν τούτοις ὁ ὑπουργὸς τῶν οἰκονομικῶν, κατόπιν τῆς περιστάσεως αὐτῆς, ἐθεώρησε καθήκον νὰ διατάξῃ διὰ τὴν

31 δεκεμβρίου 1831 πλήρη ἐξέλεγχξιν τοῦ κεντρικοῦ ταμείου, ἐκτεινομένην ὄχι μόνον ἐπὶ τῶν ἐν αὐτῷ νομισμάτων καὶ ἀξιών, ἀλλὰ καὶ ἐφ' ὅλης τῆς ἐνεργείας του διὰ συσχετίσεως τῶν ἐν τοῖς βιβλίοις τοῦ ταμείου ἐγγραφῶν πρὸς τὰς ἐν τοῖς βιβλίοις τοῦ γενικοῦ λογιστηρίου, βεβαιουμένων τῶν μεταξὺ αὐτῶν συμφωνιῶν καὶ ἐξεταζομένων τῶν αἰτίων τῆς τυχόν μεταξὺ αὐτῶν ὑπαρχούσης διαφωνίας. Τεθείσης ἀμέσως εἰς ἔργον τῆς ἐπιθεωρήσεως τοῦ κεντρικοῦ ταμείου, ἀνεκαλύφθη ταχέως, ὅτι ὑπῆρχεν ἔλλειμμα ἐνὸς σχεδὸν ἑκατομμυρίου φρ. μεταξὺ τῶν δύο λογαριασμῶν, οἵτινες ἐχρησίμευον εἰς τὴν βεβαιώσιν τῶν εἰσπράξεων ἐνὸς δανείου, ὅπερ διετέλει τότε εἰς τὸ στάδιον τῆς ὑπὸ τῶν ὁμολογιούχων καταβολῆς τῶν δόσεων αὐτοῦ. Ἐκ τῶν λογαριασμῶν τούτων ὁ μὲν ἐκκρατεῖτο ἐν τοῖς βιβλίοις τοῦ κεντρικοῦ ταμείου, ὁ δὲ ἐν τοῖς βιβλίοις τοῦ γενικοῦ λογιστηρίου. Ἡ τελευταία καταβολὴ τοῦ δανείου τούτου συνέπιπτε τὸν μῆνα Ἰανουαρίου 1832, ἐπιτραπέντος δὲ εἰς τοὺς λαβόντας τὰς ὁμολογίας αὐτοῦ νὰ καταβάλωσι καὶ πρὸ τῆς προθεσμίας αὐτῆς, κρατοῦντες ὑπὲρ ἐαυτῶν ὄφελός τι προεξοφλητικόν, μέγας ἀριθμὸς ὁμολογιούχων ἔσπευσε νὰ ποιήσῃ χρῆσιν τοῦ πλεονεκτήματος τούτου.

Ὁ κεντρικὸς ταμίαις εἶχεν ἐπιφυλαχθῆ νὰ ἐνεργήσῃ μόνος τὰς ὑλικὰς ἐργασίας τῶν προκαταβολῶν τούτων. Ἐδέχετο τοὺς κομιστὰς τῶν τίτλων ἐν τῷ ἰδιαιτέρῳ γραφεῖῳ του, ἐλάμβανε παρ' αὐτῶν τοὺς προσωρινούς τίτλους καὶ ἐδέχετο τὰ χρήματα τῶν προκαταβολικῶν πληρωμῶν των μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν προεξοφλητικῶν ποσοστῶν, τὰ ὅποια ἐδικαιοῦντο οὗτοι νὰ κρατήσωσιν, ζητῶν δ' ἀκολούθως ἐκ τῆς ὑπηρεσίας τῶν ἐθνικῶν δανείων τοὺς ὀριστικούς τίτλους τῶν ὁμολογιῶν τοῦ ἐν λόγῳ δανείου, παρέδιδεν αὐτοὺς ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα πρὸς τοὺς δόντας αὐτῷ τοὺς προσωρινούς.

Συνδυάζων ὁ εἰς ὃν ἀνετῆθη ἡ ἐξέλεγχξιν τοῦ κεντρικοῦ ταμείου ἐπιθεωρητῆς τὸν λογαριασμὸν τῶν ἐκδόσεων τῶν ὀριστικῶν τίτλων πρὸς τὸν λογαριασμὸν τῶν ποσῶν, τὰ ὅποια ἐφέροντο εἰς τὰς ἐγγραφὰς τῶν βιβλίων ὡς ἀντιπρο-

σπαύοντα τὰς πραγματοποιηθείσας προκαταβολάς, ανεγνώρισεν ὅτι ὑπῆρχεν ἔλλειμμα 994,000 φρ., ἐξ οὗ ὤφειλε νὰ συμπεράνη, ὅτι ὁ κεντρικὸς ταμίας ἔλαβεν ἀπὸ τὴν διευθυνσιν τοῦ δημοσίου χρέους ποσότητα ὀριστικῶν τίτλων, ἐπὶ τῶν ὁποίων τὸ κοινὸν εἶχε πληρώσει ἐν ἑκατομμύριον φρ. μὴ σημειούμενον ὡς ἔσοδον εἰς τὰ βιβλία τοῦ ταμείου. Ὁ κεντρικὸς ταμίας, εἰδοποιηθεὶς παραχρῆμα περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τούτου τῶν ἐρευνῶν τῆς ἐπιθεωρήσεως, οὐδόλως ἐταράχθη, διετήρησε τὸ σύνθημα φλέγμα του, ἐζήτησε παρὰ τοῦ ἐπιθεωρητοῦ τὰς περιλήψεις τῶν ὑπολογισμῶν του καὶ διεβεβαίωσεν αὐτὸν, ὅτι ἐντὸς 24 ὥρῶν θὰ τῷ δώσῃ ἐπαρκῆ ἀπάντησιν· ταῦτα συνέβησαν τῇ 6 ἰανουαρίου 1832.

Τὴν ἐπιούσαν ὁ κεντρικὸς ταμίας ἀνεκοίωσε τῷ ἐπιθεωρητῇ, ὅτι εὔρε τὴν αἰτίαν τοῦ λάθους περιοριζομένου, ἔλεγεν, εἰς 300,000 φρ. Ἐνῶ δὲ τὸν τοιοῦτον περιορισμὸν ἀνεγνώριζε καὶ ὁ ἐπιθεωρητής, ὡς ἱστορία τοῦ λάθους ἀνεφέρετο ὑπὸ τοῦ κεντρικοῦ ταμίου ἡ ἐξῆς: Προήρχετο, ἔλεγε, τοῦτο ἐκ τοῦ ὅτι ὁ τραπεζικὸς οἶκος Aguado ἠμέλησε νὰ πραγματοποιήσῃ κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα ὀκτώβριον μίαν καταβολὴν 300,000 φρ., τὴν ὁποίαν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὤφειλε, προσέθετε δὲ ὅτι θὰ ὑπάγῃ ἐντὸς τῆς ἡμέρας εἰς Petit-Bourg, ἔνθα διέμενον ὁ κ. Aguado καὶ ὅτι θὰ ἐλάμβανε παρ' αὐτοῦ ἐπιταγὴν, τῆς ὁποίας τὸ ποσὸν ἤθελε πληρωθῆ τὴν ἐπαύριον εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον. Ταῦτα συνέβησαν τῇ 8 ἰανουαρίου 1832. Ὁ ἐπιθεωρητής συνεχάρη τὸν κεντρικὸν ταμίας διὰ τὴν ἀνακάλυψίν του, μεθ' ἑορτὴν ἐνθυμηθεὶς κατόπιν τὴν ἐν τοῖς τρόποις τοῦ ταμίου ὑπολάνθάνουσαν ταραχὴν. Τὸν ἀφῆκε λοιπὸν τότε νὰ ἀναχωρήσῃ διὰ τὸ Petit-Bourg καὶ περιορίσθη νὰ ἐπανέλθῃ τὴν ἐπαύριον, ἵνα μάθῃ ἐὰν ἐτέθησαν τὰ πράγματα ἐν τάξει. Ἀλλὰ τὴν ἡμέραν ταύτην, 9 ἰανουαρίου, ὁ ταμίας δὲν ἐφάνη. Ὁ ὑπηρετὴς του ἦλθεν ἐκ μέρους του, ἵνα ἀναγγείλῃ, ὅτι μετέβη εἰς τὴν ἐξοχὴν καὶ ὅτι θὰ ἔμενον ἐκεῖ ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας. Τὴν φορὰν ταύτην συνεκινήθησαν ἐν τῷ ὑπουργείῳ σπουδαίως, πρὶν λάθωσιν ὅμως μέτρον τι, ἔμαθον ὅτι ὁ κεν-

τρικὸς ταμίας, μεταβάς εἰς τὴν ἐν Montmorency ἐξοχὴν του, ἀπεπειράθη τὴν νύκτα νὰ αὐτοκτονήσῃ δι' ἀσφυξίας, ὅτι ἀνακληθεὶς εἰς τὴν ζωὴν ἠδύνατο νὰ ἀκούσῃ καὶ νὰ ὁμιλήσῃ, συνεπῶς δὲ νὰ ὑποστῇ δικαστικὴν ἀνάκρισιν.

Δὲν ὑπῆρχε πλέον στάδιον ἀμφιβολίας, καὶ ἐν τούτοις ὑπῆρχον ἄνθρωποι, οἵτινες ἀκόμη ἀμφέβαλλον. Τόσον ἦτο τυφλὴ ἡ ἐμπιστοσύνη εἰς τὴν εὐθύτητα ταῦ γηραίου ὑπολόγου! Ὁ ὑπουργὸς τῶν οἰκονομικῶν εἰδοποίησε τὸν διευθυντὴν τῆς ἀστυνομίας. Ἐπειδὴ δὲ τὸ μέρος, ἔνθα ἐπρόκειτο νὰ ἐνεργηθῇ ἡ σύλληψις, δὲν ὑπήγετο εἰς τὴν δικαιοδοσίαν αὐτοῦ, ἐμεσολάβησαν δισταγμοὶ καὶ ἐπῆλθε βραδύτης, μείνασα ἕκαστε ἀνεξήγητος, συνεπεία τῆς ὁποίας, ὅταν ἐπὶ τέλους οἱ ἀστυνομικοὶ κλητῆρες ἐνεφανίσθησαν πρὸ τῆς ἐξοχικῆς οἰκίας τοῦ κεντρικοῦ ταμίου, οὗτος εἶχεν ἐξαφανισθῆ. Δὲν εὔρον εἰ μὴ τὴν οἰκογένειάν του, ἣτις ὠμολόγησε μετὰ παρησίας, ὅτι συγκεκινημένη ἐκ τοῦ κινδύνου νὰ ἴδῃ ἄνθρωπον, τόσον τετιμημένον ἐν τῷ μακρῷ σταδίῳ του, ἀπαγόμενον εἰς τὴν φυλακὴν καὶ κκτηγούμενον ἐπὶ κλοπῇ, τὸν ἐφυγάδευσεν. Ἐρνεῖτο νὰ μαρτυρήσῃ τὸ καταφύγιόν του. Δὲν ἔμενον οὕτω εἰ μὴ νὰ κατασχεθῶσι τὰ ἔγγραφα του, καὶ ἡ εἰς Παρισίους μεταφορὰ αὐτῶν.

Ἐνῶ παρήρχετο ὁ χρόνος καὶ ὁ ταμίας ἐξηφανίζετο, ἡ ἐξέλεγχξις τοῦ κεντρικοῦ ταμείου ἐξηκολούθει διὰ λεπτομεροῦς ἐξετάσεως ὅλων τῶν λογαριασμῶν. Ἐπὶ τέλους ἐβεβαίωθη, ὅτι ἐπρόκειτο οὐχὶ περὶ 300,000 φράγκων, οὐδὲ περὶ 900,000, ὡς ἐπιστεύθη ἐν ἀρχῇ, ἀλλὰ περὶ πολλῶν ἑκατομμυρίων. Ὅταν ὁ λογαριασμὸς τοῦ ἐλλείμματος ἐκλείσθη ὀριστικῶς, ἀνεγνωρίσθη τότε, ὅτι ὁ κεντρικὸς ταμίας τῶν Παρισίων εἶχεν ὑπεξαίρεσει 6,267,000 φράγκα.

ΕΣΟΔΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΜΟΝΟΠΩΛΙΩΝ

Πρόκειται περί μόνων τῶν τεσσάρων μονοπωλίων τῆς ἐπι-
κρατείας, τοῦ πετρελαίου, τῶν πυρείων, τῶν παιγνιοχάρτων
καὶ τοῦ ἄλατος. Διὰ τὸ ἔτος 1888 προϋπελογίσθησαν τὰ
ἔσοδα αὐτῶν ὡς ἐξῆς: Πετρέλαιον 4,000,000 δρ., πυρεῖα
700,000 δρ., παιγνιοχάρτα 350,000 δρ., ἄλας 2,100,
000, τὸ ὅλον 7,150,000 δρ. Ἐὰν ὑποθέσωμεν, ὅτι ἡ δικ-
νομή τῆς κατανάλωσως τῶν ἀντικειμένων τούτων ἐνεργεῖ-
ται ἐπίσης καθ' ὅλου τοὺς μῆνας τοῦ ἔτους, κατὰ τὴν
πρώτην τριμηνίαν τοῦ 1888 ἔπρεπεν ἡ κατανάλωσις αὐτῶν
νὰ εἰσαγάγῃ τὸ τέταρτον τῆς ἀνωτέρω ὀλικῆς ποσότητος,
ἤτοι δρ. 1,787,500 εἰς τὸ δημόσιον. Ἐν τούτοις, κατὰ τὴν ἐν
τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως δημοσιευθεῖσαν πρὸ ὀλίγων
ἡμερῶν ἔκθεσιν, ὁ δημόσιος θησαυρὸς εἰσέπραξε κατὰ τοὺς
μῆνας Ἰανουάριον, φεβρουάριον καὶ μάρτιον 1888 δρ. 1,683,
881. Ἐλλειμμα 103,000 δρ., τὸ ὅποσον δύναται νὰ εἶναι, ἐν
τῇ διαρκείᾳ τοῦ ὅλου ἔτους, κατὰ πολὺ ἀνώτερον ἄμα ὡς λη-
φθῆ ὑπ' ὄψιν, ὅτι οἱ δύο πρῶτοι μῆνες, ὅσον ἀφορᾷ τὰ δύο
πρῶτα μονοπώλια, εἶναι ἐκ τῶν μᾶλλον εἰς φωτιστικὴν ὕ-
λην καταναλωτικῶν. Ἐπὶ τοῦ ὅλου, καθ' ὅλον τὸ ἔτος, δυ-
νάμεθα ἐντεῦθεν νὰ συναγάγωμεν ἔλλειμμα τοῦ προϋπολο-
γισμοῦ τῶν δημοσίων μονοπωλίων περὶ τὸ ἡμισυ ἑκατομ-
μύριον δρ.

Σχετικῶς ἐν τούτοις πρὸς τὰ κατὰ τὴν ἀντίστοιχον τρι-
μηνίαν τοῦ 1887 εἰσπραχθέντα ἐκ τῶν ἐν λόγῳ μονοπω-
λίων, ἡ πρώτη τριμηνία τοῦ 1888 παριστᾷ μεῖζονα γονι-
μότητα. Οἱ ἐπόμενοι ἀριθμοὶ εἶναι ἰκανῶς ἐνδεικτικοί:

Πετρέλαιον.—Ἀπὸ 1,029,070 δρ. τῷ 1887 εἰσῆγαγον
εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον 1,063,828 δρ. τῷ 1888 ἤτοι ἐπὶ
πλέον 34,758. Μόνον δὲ κατὰ τὸν μάρτιον τὸ ἔσοδον αὐ-
τοῦ ἀπὸ 324,454 τῷ 1887 ἀνέβη εἰς 335,037 τῷ 1888,
αὔξησις κατὰ 10,583 δρ.

Πυρεῖα.—Ἀπὸ 126,868 δρ. τῷ 1887 εἰσῆγαγον εἰς τὸ
δημόσιον ταμεῖον 134,779 τῷ 1888, ἤτοι ἐπὶ πλέον 7,
910. Μόνον κατὰ τὸν μάρτιον τὸ ἔσοδον αὐτῶν ἀπὸ 39,
864 ἀνέβη εἰς 56,112, αὔξησις κατὰ 16,248 δρ.

Παιγνιοχάρτα.—Ἀπὸ 54,566 δρ. τῷ 1887 εἰσῆγαγον
εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον 58,507 τῷ 1888, ἤτοι ἐπὶ πλέον
3,941. Μόνον κατὰ τὸν μάρτιον τὸ ἔσοδον αὐτῶν ἀπὸ 17,
353 κατέπεσαν εἰς 16,353, ἐλάττωσις κατὰ 1000 δρ.

Ἄλας.—Ἀπὸ 341,046 δρ. τῷ 1887 εἰσῆγαγεν εἰς τὸ
δημόσιον ταμεῖον 426,765 τῷ 1888, ἤτοι ἐπὶ πλέον 85,
718. Μόνον κατὰ τὸν μάρτιον τὸ ἔσοδον αὐτοῦ ἀπὸ 122,
068 ἀνέβη εἰς 158,711, αὔξησις κατὰ 36,643 δρ.

Ἐν γένει τὰ τέσσαρα μονοπώλια παριστῶσιν αὔξησιν ἐ-
σόδων, καθόσον ἀπὸ τῆς πρώτης τριμηνίας τοῦ 1887 μετα-
βαίνομεν εἰς τὴν πρώτην τριμηνίαν τοῦ 1888 κατὰ δρ. 132,
328 καὶ ἀπὸ μόνου τοῦ μαρτίου 1887 εἰς τὸν μάρτιον
1888 κατὰ δρ. 62,474.

II.

ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Ὁ κατὰ τὴν β' ἐξαμηνίαν τοῦ ἔτους 1887 ἰσολογισμὸς
τῆς Ἰονικῆς Τραπεζῆς ἐξελέγχθεις, κατὰ τὰ κεκανονισμένα
τοῦ καταστήματος τούτου, ὑπὸ τῶν κ.κ. Cooper Bogg καὶ
Gerard van de Linde τῇ 6 ἀπριλίου 1888 ἐν Λονδίῳ, παρι-
στᾷ τὰ ἐπόμενα ἐξαγόμενα, κατὰ τὸ ἐνεργητικόν, τὸ πα-
θητικόν καὶ τὰ κέρδη.

Α') **Ἐνεργητικόν.**—Ἀναβαίνει τούτο εἰς 1,134,599 λιρ.
στερλ. 17 σελίν. 6 πέν. καὶ εἶναι τοποθετημένον ὡς ἐξῆς:
Μεταλλικὸν ἐν ταμείοις, παρὰ τραπεζίταις ἐν Λονδίῳ ὡς
καὶ γραμμάτια ἄλλων τραπεζῶν 112,930 λ. στ. 7 σ., δά-
νεια βραχυπρόθεσμα ἐν Λονδίῳ 164,000 λ. στ., δάνεια
πρὸς τὴν ἑλληνικὴν κυβέρνησιν ἐπ' ἀναγκαστ. κῆ. κυκλοφο-

ρία τραπεζογραμμάτιων 115,589 λ. στ. 18 σ. 3 π., ὅμοιον εἰς γραμμάτια 1 καὶ 2 δραχμῶν 107,361 λ. στ. 18 σ. 7 π., ἀξία ἐξαργυρώσιμος ἤτοι α') ἀγγλικὰ αὐτοκρατορικὰ καὶ ἀποικιακὰ χρεώγραφα καὶ ὁμολογίαι τῆς πόλεως Λονδίνου 141,484 λ. στ. 15 σ. 7 π. καὶ β') ὁμολογίαι ἐνυποθήκων σιδηροδρόμων καὶ ἕτεροι ἀξίαι 59,950 λ. στ., συναλλαγμάτα εἰσπρακτέα ἐν Λονδίῳ 49,262 λ. στ. 3 σ. 11 π., συναλλαγμάτα προεξοφληθέντα ἤτοι α') ἐμπορικὰ 108,489 λ. στ. 8 σ. καὶ β') ἰδιωτικὰ καὶ ἀγροτικὰ 42,168 λ. στ. 9 σ. 8 π., δάνεια ἐνυπόθηκα 113,491 λ. στ. 10 σ. 11 π., δάνεια ἐπὶ ἐνεχύρῳ 34,251 λ. στ. 8 σ. 11 π., λογαριασμοὶ τρεχούμενοι 15,569 λ. στ. 11 σ. 2 π., ὅμοιοι ἐπὶ ὑπόθηκῃ 27,282 λ. στ. 1 σ. 3 π., κτήματα κατακυρωθέντα εἰς τὴν τράπεζαν ἐξ ἀναγκαστικῶν ἐκποιήσεων 1,596 λ. στ. 9 σ. 7 π., ὀφειλαὶ ἐπισφαλεῖς 18,270 λ. στ. 16 σ. 7 π., καταστήματα Τραπεζῆς καὶ ἔπιπλα ἐν Ἀθήναις, Κερκύρῃ, Κεφαλληνίᾳ, Πάτραις καὶ Ζακύνθῳ 22,901 λ. στ. 17 σ. 6 π.

Β') *Παθητικόν*. — Ἀναβαίνον τοῦτο ἐπίσης εἰς 1,134,599 λ. στ. 13 σ. 6 π. διανέμεται ὡς ἐξῆς: Μετοχικόν κεφάλαιον 12,620 $\frac{3}{10}$ μετοχῶν (πρὸς 25 λ. στ.) 315,507 λ. στ. 10 σ., τραπεζικὰ γραμμάτια εἰς κυκλοφορίαν 259,079 λ. στ. 2 σ., γραμμάτια 1 καὶ 2 δραχμῶν 102,995 λ. στ. 18 σ., λογαριασμοὶ τρεχούμενοι 85,201 λ. στ. 18 σ. 6 π., καταθέσεις ἐπὶ τόκῳ 241,135 λ. στ. 10 σ. 5 π., συναλλαγμάτα πληρωτέα 83,281 λ. στ. 14 σ. 5 π., ἐκτοκισμὸς ἐπὶ προεξοφληθέντων καὶ μῆπω ληξάντων συναλλαγμάτων 1,221 λ. στ. 1 σ. 1 π., ἀποθεματικόν κεφάλαιον ἔναντι ἐπισφαλῶν ἀπαιτήσεων 16,540 λ. στ. 16 σ. 11 π., ὑπόλοιπον ἀδιανεμήτων κερδῶν ὡς ὁ λογαριασμὸς «κέρδη καὶ ζημίαι» 29,735 λ. στ. 6 σ. 2 π.

Γ') *Κέρδη*. — Ὁ λογαριασμὸς τῶν κερδῶν καὶ ζημιῶν περιλαμβάνει, κατὰ μὲν τὸ δοῦναι του, ἐξ ὅδα διαχειρίσεως κατὰ τὴν ἐξαμηνίαν, μισθοὺς, συντάξεις καὶ ἀμοιβὰς συμβούλων ὡς καὶ φόρους ἐπιτηδεύματος κλπ. 8,075 λ. στ. 15 σ. 3

π., τόκους καταθέσεων 4,954 λ. στ. 9 σ. 3 π., ἐκτοκισμὸν προεξοφληθέντων καὶ μὴ ληξάντων γραμμάτιων 1,221 λ. στ. 1 σ. 1 π., ἀδιανεμήτα κέρδη πρὸς ἐξίσωσιν 29,735 λ. στ. 6 σ. 2 π. — κατὰ δὲ τὸ λαθεῖν του, ὑπόλοιπον προηγουμένου ἰσολογισμοῦ (12 ἰουλίου 1887, 27,731 λ. στ. 14 σ. 11 π. ἀφαιρέσει ἐξαμηνιαίου μερίσματος 5 τοῖς α/ο πληρωθέντος ἐν νοεμβρίῳ 1887, 7,887 λ. στ. 13 σ. 9 π.) 19,844 λ. στ. 1 σ. 2 π., μικτόν κέρδος ἀφαιρέσει καταθέματος ἔναντι ἐπισφαλῶν ἀπαιτήσεων 24,142 λ. στ. 10 σ. 7 π. Ἐπομένως δι' ὅλον τὸ ἔτος 1887 τὸ μὲν ἀκαθάριστον κέρδος τῆς Ἴονικῆς Τραπεζῆς ἀνέβη εἰς 43,966 λ. στ. 11 σ. 9 π., τὸ δὲ καθαρὸν τὸ διανεμητέον τοῖς μετόχοις εἰς 29,735 λ. στ. 6 σ. 2 π.

Λ.

ΕΝΥΠΟΘΗΚΑ ΔΑΝΕΙΑ ΕΝ ΑΜΕΡΙΚῃ

Μεταξὺ τῶν μεγαλειτέρων παραγόντων τῆς τερραστίας οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς εἶναι τὸ ἐνυπόθηκον δάνειον. Ἡ κατ' αὐτὸ πίστις μεταδίδει τὴν κίνησιν εἰς τὴν ἀκίνητον ἰδιοκτησίαν καὶ ἐπιφέρει δι' αὐτῆς σειράν ὀλόκληρον οἰκονομικῶν φαινομένων, τὰ ὅποια ἐν τῇ πατριαρχικῇ τῆς κοινωνίας περιόδῳ ἐντελῶς ἐλλείπουσι. Τοιοῦτότρόπως ὑπελογίσθη, κατὰ τοὺς μετριοτέρους τῶν ὑπολογισμῶν, ἐν τῷ δυτικῷ τμήματι τῆς μεγάλης τοῦ νέου κόσμου δημοκρατίας, ἀκριβῶς τῷ πρωταγωνιστοῦντι εἰς τὸ παγκόσμιον ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον τῶν σιτηρῶν, ὅτι τὰ ἐνυπόθηκα δάνεια ἀναβιβάζονται εἰς 1,295 ἑκατομμύρια δολλαρίων, ἤτοι 8 δισεκατομμύρια τῆς σημερινῆς κυκλοφορίας δραχμῶν.

Τὸ δυτικὸν τμήμα τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἀποτελεῖται ἀπὸ δέκα πολιτείας, περιεχούσας ἐν συνόλῳ πληθυσμὸν 17,228,934 κατοίκων, κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ ἔτους

1880. Πρὸς ἕκαστον λοιπὸν ἑκατομμύριον κατοίκων ἀντιστοιχοῦσι, κατὰ μέσον ὄρον, ἐνυπόθηκα δάνεια 470 ἑκατομμυρίων δραχμῶν, χωρὶς νὰ ἐμποδίζῃ ὁ ὑπολογισμὸς οὗτος καὶ μεγαλειότερας εἶτι ἐν τισὶ πολιτείας ἀναλογίας. Οὕτως ἡ πολιτεία Ὀχιο, ἔχουσα πληθυσμὸν 3,198,062 κατοίκων, ἀριθμεῖ 2,187 ἑκατομ. δρ. ἐνυπόθηκα δάνεια καὶ ἡ Μινεσότα ἔχουσα πληθυσμὸν 78',773 κατοίκων ἀριθμεῖ 625 ἑκατομ. δρ. ἐνυπόθηκα δάνεια. Καθ' ἕκαστον ἑκατομμύριον κατοίκων ἀντιστοιχοῦσιν 700 ἑκατομ. δρ. ἐν τῇ πρώτῃ καὶ 800 ἑκατομ. δρ. ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐνυπόθηκα δάνεια.

Ἄναλόγως ἡ Ἑλλάς ἔπρεπε νὰ ἀριθμῇ ἐνυπόθηκα δάνεια κατὰ μὲν τὴν γενικὴν τῶν δέκα πολιτειῶν ἀναλογίαν 1,000 ἑκατομμυρίων δρ. κατὰ δὲ τὴν μερικὴν τῶν δύο πολιτειῶν (1400 καὶ 1600) ἑκατομμυρίων. Πόσον ἀπὸ τῶν ὑπολογισμῶν τούτων καθυστερεῖ ἡ Ἑλλάς! Ἐντεῦθεν ὅμως ἐξηγεῖται τίνος ἕνεκα ἀπὸ τῶν γαιῶν τῆς δὲν συγκομιζεῖ οὐδὲ τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὸν ἀραιοὺν πληθυσμὸν τῆς σιτηρᾶ. Λεῖπει δηλαδὴ ἐξ αὐτῆς τὸ στοιχειωδέστερον τῆς αὐτοτελείας.

Ἐν γένει ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἐπακινήτου πίστεως δὲν εἶναι κατόρθωμα μόνης τῆς τελειότητος τοῦ κρατοῦντος ἐν τινὶ χώρᾳ ὑποθηκικοῦ συστήματος, ἀλλ' ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἀκριβείας καὶ ταχύτητος, μεθ' ὧν ἀπονέμεται ἡ δικαιοσύνη. Ὅταν ἡ ἐπὶ τῶν ἀκινήτων κτημάτων ἐκτέλεσις μεταβάλλεται εἰς μάστιγα, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζεται ὁ ὀφειλέτης κατὰ τοῦ δανειστοῦ, ἡ ἀσφαλεστέρα ὑποθήκη εἶναι σκληρὰ εἰρωνεῖα. Τότε ἡ πίστις τρέπεται μᾶλλον πρὸς τὰς κινήτας ἀξίας τοῦ πλοῦτου, ἀφίνουσα τὴν γῆν ἄνευ τοῦ ἀνακαινιστικοῦ τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων τῆς χρηματικοῦ λιπάσματος καὶ γράφουσα ἐπ' αὐτῆς ὡς κίνημα τὴν ἐξῆς τοῦ Δημοσθένους ἀποστροφὴν: εἰ δὲ τοῦτο ἀγνοεῖς, ὅτι πίστις ἀφορμὴ πασῶν ἐστὶ μεγίστη πρὸς χρηματισμὸν, πᾶν ἂν ἀγνοήσεις.